

המזכיר

עתו שבועי

רכל עניני החיים. לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת. ....

מחיר החתימה:

באוסטריה-אונגריה:	
לשנה	6 בתרים
לחצי שנה	3
לרבע	1.50

באשכנז:

לשנה	7 בתרים
ביתר הארצות:	
לשנה 8 בתרים	8.50 פראנק.

האדרסה לבית המערכת ולארמיוניסטריציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

מחיר מודעות או הזכרות לנספחים
לפי גרל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני בתרים.

גליון בודד 12 חדר.

מכתבים בלתי הפשיים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נדפס, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להוריענו מיר לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו הקודם.

מחיר שנוי אדרסה חצי הכתר.

Kraków, 28 Lipca 1905.

גליון ל

הראאה, כ"ה תמוז תרס"ה.

עד כה, לא יהיה פחות מאשר כקונגרס הקודם, אף ע"פ שתחת מאה בוחרים בחרו עתה מאתים בציר אחד. מאשכנז יבאו הפעם צירים פי שנים מאשר באו לקונגרס הקודם. לציוני ציון יהיה ככל אופן הרוב. — כפי ששמעתי תשוב כקונגרס הזה שאלת ואד-אל-עריש לעמד על סדר היום. הנוף הזה, שהוא כעקרו חלק מארץ ישראל בדרום עזה ורק ע"פ מקרה נקרע ממלכות הטורקים ותספח במלכות מצרים, הוא באמת, כפי שמכתיבים עתה, ראוי לישב וחסר המים היה רק תואנה מדינית. ועתה, כאשר במלה שאלה אונגרה, עלול לישב הנוף הזה להיות בריח מחבר את כל מפלגות הציונים. לציוני ציון הלא הוא חלק מא"י ולא רציים הלא הוא אדמה כמחנה תחת חסות אנגליא. שעל נקלה נוכל להשיג רשיון להושיב עליה כמאת אלף יהודים, שיעסקו בעבודת אדמה, במסחר ובחרשת. רק טורקיא אולי תהגד להושיב גולים יהודים סמוך לגבולה. אך כידוע אין דעה טורקיא מכריעה בענינים מדיניים של אנגליא ואם זו תחפוץ כישוב יהודים, לא הוכל טורקיא למחות בידה. — עד היום כבר נמכרו כשש מאות כרמיסי בניסה של אורחים במחיר עשרים פראנק הכרמים. עוד ימכרו כמה מאות ותהי הכנסה הגונה לקה"ל. הכל מביעים פחדם, שלא ישמע קול צוחה וסקנדל בקונגרס, כי כל הרוחות סוערות מאד. בן לוי.

כול, יום ב' כ"א תמוז.

בעולמנו הציוני כבול רועשים כבר החיים. מספר הצירים רב מאד. הקזינה מלאה אנשים, שבאו מכל פנות העולם, לראונו ע"ד מצבו של עמנו הנודד. המה באו הנה לאחד ולאחה את הקרעים ולראבון נפשנו אנו מרגישים איזו שנאה גדולה ועזה, המרחפת

יבא בקהלנו! והנה כל הסתדרותנו כסכנה בעמים של נחשים צפעונים המשחיתים ומתרסים מתוך חקוי מעשי זרים, אשר חסר-ישוב הדעת היא שמתם וחסר-מטרה — הגלם. התמימים האלה מדמים, כי חסד הם עושים לעמם, אשר רק נימים דקים מאד מאגדים אותם עמו, כהכניסם אליו את „ברכת“ האנרחיסטוס, בקימם „מצות“ הקולטורה החדשה והם שוכחים, כי במרם נבנה הבית אין מה להרום ובחלצם את אבני היסוד, את אבן הפנה הרפוייה, אין זאת גבורה גדולה כל כך. הבה נקוה, כי יצלה עוד בירי הצירים המתונים, שהם הרבים, להשיב את הצעירים מדרכם הקשה ולהשיב יריהם מהשחית והקונגרס הזה, הראשון בלי הרצל, יביא לנו את העבודה המתונה בידיעת מטרה ובהשתתפות כל הכחות. — הנה מכתבי סופרינו המיוחדים:

כול, יום א' ב' תמוז.

ביום ו' שעבר היתה בפריבורג הסמוכה לכול מחוץ לגבול שווייץ אספת ציוני א"י, כמאה וחמשים איש מרוסיא, מאנגליא, מאשכנז ומאוסטריא. היושב בראש היה אוסישקין. החלט להציע לפני הקונגרס, להחזיק בפרוגרסה הראשונה, לכוון ישוב יהודים רק בא"י ובסביבותיה ולהוציא את הארציים מכלל ההסתדרות הציונית. היום החליטו ע"ד עבודת החיה בא"י, לקנות קרקעות, להמוך את התרבות והחרשת. היו אספות גם לפועלי-ציון ולמפלגות אחרות. — הארציים קבעו להם לשכה מיוחדת. מספר הצירים, לפי הידיעות, שבאו

הקונגרס השביעי

הקונגרס השביעי! כמה לכבות רוויים חכו לו, כמה עינים דומעות צפו לו, כמה צריכי נחמה ראו בו את הכלי אשר בו מעט צרי לשרבנו הגדול והנה בא הקונגרס, שהכל הרימו ערכו מעל כל אשר לפניו, מלבד הקונגרס הראשון, ואם נשפוט על כל מהלך הקונגרס ע"פ הנעשה לפניו באספות הקודמות, ע"פ מכתבי סופרינו הבאים לטטה, כמעט וזכוב תוהלתנו, כמעט יתקפנו היאוש, להחליט ביגוננו: הכל אכזר! ועוד הפעם „הצעירים“ היסודות הזרים, שבאו אל מחננו להפיצו, להחריב מוסדות ביתנו, אשר זה עתה הונחו ועודם רופפים. וכל זאת רק לצאת ידי חובתם המרומה, לכוון אופוזיציה ושערוריות. אז, בקונגרס החמישי, באו בצעקת-קולטורה ויאמרו לפוצץ בעברתם את כל אשר נבנה ועתה באו גבורי ההריסה כטענת הארציות: או ותרו על ארץ ישראל או על הציונות, כן הם טוענים לציונים, שכל עקרם לא יסרו את הציונות ואת הקונגרסים ולא התקבצו גם עתה רק להועץ על אדות השנת א"י. ויד חזקה ואמיצה אין לנו, אשר תאחו בערפם ותוציאם בחרון אף מתוך ההסתדרות, באמור להם: ציונים אנחנו וכל מי, שאינו רוצה לעבור עמנו לשם שיבת ציון, אל

פיריון

לכבוד רש"י ז"ל.

ליום כ"ט תמוז, בהמלא שמונה מאות שנה לפטירתו.
(בנגינת „שמע אביב נטה יכה“).
מה-נדלת רבי שלמה
בגנה באורך;
חוצות יהודה ושמי מרמו
מלאים יו אורך!
אבי המפרשים, קליד התרות,
רם על כל הרמים;
אחד יחיד בקל הדרות,
מאיר עיני חכמים!
מה-נפלאת צדיה ונמי
בשלים מעגלך;
מה-נעמט היצחקי
במאזני אמרתך!
*

במעמך תרצה הנדה מתקה
בתמה ערכה נרבה.
בדברך הנמרצים
תחכים את-מוחנו;
באמרך הנמלצים
תקבש את לבנו.
*
ברעם ורעש לא תופיע,
בפפוקים לא תקשר;
בלי מלחמה לשוב תכריע
וכך מעקשים תישר!
בתקמדים וחרפים
תאמו כל דברך;
לא מחסירים ולא מעדיפים
ותדבק לכל דרשיה!
לכן קדשה בכל עמנו
קסתך הפוריה
ותהי קמשנה תורתנו
ברכה וזר שרישיה!
ד"ר יוסף וליגר הלוי.

אביך שם אבן טובה
ביום בנבר מקנא;
כאשר ראך צרה קרובה
עדותו פסק משנא.
תחתיך שת יה קאביך
פוכב אר ממעונו;
בד-ישראל חי מפיק,
מרה את צמאנו!
ביום ודונים לא נבלעת
בשהם אשר להוריק;
ים התלמוד הן קדעת,
להשקות לב עמך!
בבר הניזן שטה חדשה
ונתיב לך בראת;
בין כפר הפשט ואש הדרשה
בשביב וזהב באת!
בשכלך תסביר הלכה עמקה
בבינה חדה ודקה;

באוויר עולמנו בין הציונים הארצי-ישראליים ובין הארציים והציונים המדיניים או האונגריסטים. השנאה הזאת בולטת על כל צעד ושעל, שאנו פונים. בא הנה הדר"ר סירקין הירוע, ראש הציונים הסוציאליסטים, אותו הרקפור סירקין, שקרא לפועלים העברים, באחת מן הפרוקלמציות, שהוציא לאור, לבוא ביום 1 מאי בעת הרמונסטריציה, שהמה עושים בכל שנה ושנה, להשמיר ולאבד את כל ציוני ציון.

היום בערב היתה הישיבה האחרונה מהאספה הקרומה של כל ציוני רוסיה ופולין. בשעה 7 בערב נפתחה האספה ע"י המורשה מר טיאמקין. בנאומו הקטן זכר גם את מנהיגו המנוח הדר"ר הרצל ז"ל וכל הנאספים קמו ממקומותיהם לזכר המנהיג המנוח. רוח מלחמה שלמה באספה הזאת. הדר"ר סירקין בא עם הסוציאליסטים הציונים ולהם התחברו גם השיטוריים-ליסטים, לעשות סקנדלים. כאשר נפתחה האספה החלו להתרוב ע"ד בחירת הפרודיים והנה החלו תיכף סקנדלים נוראים ואבסטרקציה גדולה מצד השמאל, ששם ישבו הטריטוריאליסטים, ופועלי ציון וסירקין כראשם. האבסטרקציה היתה כל כך גדולה עד כי היושב ראש מוכרח היה לסגור את האספה. הטריטוריאליסטים החליטו להתעסק באבסטרקציות וסקנדלים ובאופן כזה לנצח את ציוני ציון! לעת עתה המצב נורא עד מאד ומי יודע אחרית הדבר. ש. מילנר.

בזל, יום ב' כ"א תמוז.

הכל רועש, הכל הומה, הרחובות מלאים כבר צירים, הובחים מתחילים ברובם בהקאזינה, האנשים נמלכים והולכים ררך בל הרחובות עד מלונותיהם ועד הסגר עפעפם. היום כבר היו אספות שונות: אספות ארציים, אספת המדיניים ואספות ציוני-ציון. גם פועלי-ציון הראו את גבורתם, כי עשו הליכה דמונסטראציה בחוצות העיר ודגל אדום בידיהם, למען הראות מחאצית נגד הועה"פ על אשר הקציעו מקום גדול בהציעה למכור שמה מושבות מיוחדות בני עשרים פראנק. הרמונסטריציה גדלה עד אשר התערבה הפוליציא ברבה. הודות לחריצותם של פוע"צ במקצוע הרעש, אשר לקחו להם במנופוד, התרתה הפוליציא המקומית שלש פעמים, כי תסגור את הקונגרס. פוע"צ פוע"צ מצויני ציון ידמו, כי אם לא לכדו עוד את ברדישוב ואת וילנה והאחרונים את א"י, עליהם עכ"פ לחשוב את העיר כול ב"שלהם". כל היום התוכחו באספה המוקדמת של הצירים הרוסיים, אשר היתה היום, ולא יכלו אף לבחור בנשיאות האספה. מפני הריבות והצעקות בין המפלגות לא יכלו אחרי הובוח הארוך של כל היום לזון אף צעד אחד. כל אחד רצה לבחור בנשיאות ממפלגתו וכראות הארציים והמדיניים, כי "ציוני ציון" הרבים, עמדו ויעשו אבסטרקציה, שריקות וחלילים לא חסרו, הכל כבפרלמנט האוסטריא והאונגרי. כאשר החל אחד המדיניים לדבר, מרם הגיד עוד דבר אחד והנה שריקות וקולות למאות נשמעו ממהנגדיו לעומתו. אם יתנהגו צירינו בכה גם בהקונגרס, אין כל

תקוה, כי יוכל הקונגרס להחליט אף דבר אחד.

המזרחיים יתאספו מחר. ראש המזרחי מרם בא ייבוא מחר בבקר. הצירים המזרחיים, שבבר באו, החליטו, לבלי בוא כלל לאספות באלה, כי אנחנו באנו רק למען נשמע אחד את שפת רעהו ולא לקרוא למהלומות. במיצש"ק א"י יתאספו המזרחיים, לשמוע הרצאת הנאון ריינעם ע"ד הישיבה. — את החלטת המזרחי אודיע במכתבי הבא.

ענין קורוויזי היא בדבר המשוגע איש הרוח בנימין וועקס לער מירושלים, המחלק פרוקלימציות בשפות שונות, כי הנהו משיח בן דוד. היום בקש ממני, כי אניד להנאון ריינעם, כי רצונו להתראות עמו ולמרות היותו משיח בן דוד יבוא בעצמו לראש המזרחי, למען יראהו את האותות, כי בדבריו בן הוא. החסר משוגעים אנחנו?... חיים ישראל אייז.

בזל, יום ג' כ"ב תמוז.

ענין ה"משיח" החדש מבדח מעט את דעת הנאספים בבזל ודבר מבדח נחוץ עתה מאד כהבלין למאכל. הוא מדביק מודעות בבית הקאזינה, בהן הוא מודיע, כי יירוש ע"ד ביאת משיח בן דוד. הרצל היה לפי דבריו משיח בן יוסף, שפנה את הדרך לפניו ובימיו לא הגיע זמנו של משיח ב"ד להחל עבודתו ועתה שלחחו ה', לגאול את עמו. הוא מראה בספרו "מזבח בנימין", שכבר בשנת תרנ"ו נבא על דבר אונגרה. פעם אחת במי בצרת הביא גשם בא"י. והאיש הזה, הנראה מרחוק ע"פ דבריו וכתביו כבטלן, אינו כבטלן כלל ע"פ מראהו. בנדי אירופה ילבש ושפת אשכנזי צחה ידבר (הוא נולד באשכנז בעיר סמובה לנירנברג והוא מתיחס למשפחת דרייפוס מוער רש"י). "מי לה' אלו!" הוא קורא. הוא דורש, שיקבעו לו בקונגרס שתי שעות, לדבר דבריו ולהציע מענותיו. לבו נמשך אחרי הציונים החרדים, אבל לא ידחה גם את הציונים העבריינים. הוא דורש אחרות ישראל. מזהיר הוא פה את הציונים, כי אם ימאנו ולא ישמעו בקולו עתידה הציונות להיות לאפס, רק הוא יכול למלאות מקום הרצל; הוא הגואל האמתי השלוח ממרום וגם נביא הוא. להרצל כתב מכתב, שבו הסביר לו, כי הוא משיח בן יוסף ולא ענהו. הוא מקוה, כי השלטון יחזיר ליהודים את ארצם בלי כסף ומחיר. הציונים בצרה גדולה, כי אחרי עבודת ח' שנים אין כסף לגאולת הארץ ואין מנהל ורק הוא יכול להציל הכל, כי ה' עמו וכל שונאיו לא יוכלו לו ובל המתחיים בו יאבדו. בן לוי.

בזל, יום ד' כ"ג תמוז.

כבר הודעת, כי האספה המוקדמת של צירי רוסיה לא היתה מפני האבסטרקציה של הטריטור-ליסטים ו"פועלי ציון" והנה אתמול עוד הפעם נפתחה הקונפנרציה של ציוני רוסיה ופולין ותיכף נסגרה מפני הסקנדלים והאבסטרקציה הגדולה, שעשו הארציים. הסקנדל היה גדול מאד: נשמעו קולות קוראים מצד השמאל: הלאה ציוני ציון! הלאה אוסישקין! הלאה

פלשתינא! תחי הארציות! ומעבר השני נשמע קולות קוראים: תחי פלשתינא! הלאה הטריטוריאליים! הלאה אונגרא! כותלי האולם רעדו כמש לרעש הנאספים והיו"ר מר רויזנבוים ממינסק סגר את האספה. האספה של כל ציוני רוסיה לא היתה בנראה בשנה זו הודות לאבסטרקציה הבזויה של יושבי השמאל, הלא המה הארציים וסיעתו של הדר"ר סירקין.

השאון והרעש באולמי הקזינה גדול מאד. היום נורע לנו, כי הארציים וסיעתו של הדר"ר סירקין החליטו להמשיך את האבסטרקציה גם על הקונגרס ולעשות שמה סקנדלים נוראים עד כי מוכרחים יהיו לסגור את הקונגרס. חברי האקטיבונסקומיטה מטכסים עצה ע"ד האבסטרקציה הזאת על הקונגרס. המצב נורא מאד: סיעתו של סירקין והארציים החליטו להשתמש בכל מיני אמצעים, כדי להכריח לסגור את הקונגרס ובאופן כזה המה רוצים לנצח את מתנגדיהם: "ציוני ציון". נורדא יבא היום, היום בא הנה: הפרופיסור ורבורג, זנגכיל, אלכסנדר מרמרק, ועוד. סוכבת פה השמועה, כי פרנץ אופנהיימר לא בא. מספר "ציוני ציון" הולך הולך וגדול ובנראה המה יהיו הרוב על הקונגרס.

האורחים שבאו לראות את הקונגרס מהרבים ומספרם עולה כבר לערך אלפים איש. ש. מילנר. ראה התלגרמות בסוף הגליון.

ההוה בישראל

לנו העברים בלשוננו העברית יש רק עתיד ועבר, זמן נוכח חסר. המעבר, המחבר את מה שהיה עם מה שעתיד להיות, היה זר לנפש העברי. נפש בני ישראל הרוגשת וסוערת, הנמצאה בתנועה תמידית, לא יכלה להבין מה הוא העכשיו הקבוע בלי נור, נבצר ממנה להשיג נקודה עומדת בין המוקדם והמאוחר בתוך נחל הזמן, הזורם בלי הרף. התסתכלות הזאת על הזמן כעל נזילה אחרותית בלתי פוסקת, המתפלגת לעבר ועתיד בלי גבול מתוך, בלי סף לעמוד ביניהם, השתקפה בכל היוו המדיניים של העברי. מצד אחד תאר העברי לעצמו עבר נהדר מלא פלאים, עשיר במאורעות נסיים, מפואר במעללים אלקיים ומצד שני עתיד נפלא, ימות המשיח, אשר נצחי של השלום הכללי, של מלכות שדי. התכונה הזאת של חסר מושג ההוה, אף שהיתה תוצאת פסיכולוגיה לאומית מיוחדת, מסקנת ההשקפה האחרותית המקפת את כל כחות העולם, אף שהיתה פרי סגולה, שהולידה את מיטב תרבותנו העתיקה, בכל זאת גם רעות דבות הסבה לנו, גרמה נזק עצום לקיום הפוליטי של היהדות ואשמה היא כחרבן ארצנו, באברת העמידה כרשות עצמנו. העם לא ישם לב להתיחסות נכונה ומחושבת עם

מרכושו כתב בצואתו לירושה לחיות ולעופות, לצאן ולבקר, להאבילם ולהשקותם ומעמו הורה, כי מצוה גדולה בעיניו לרחם על אלה מאשר על בני אדם. מני אז הוא מכונה בפי העם "משגע איציק"ל" ושגעונו הלך הולך וגדול ויובא לבית המשגעים.

אם לבו טוב עליו ורוחו שוקמה, הוא כותב בלי הרף, ולולא ידענו, כי איציק"ל כתב זאת, חשבנו, שאיזה פילוסוף הוגה דעות ישרות כתב הדברים. הלא בה דבריו במכתב אחד, שמצא הרופא על שלחנו:

"מי הוא המשגע? אני או הם? חא-חא-חא. אני שלי ודעותי שלי, והמשגעים חפשים ואנבי הננו פה... אתה, אל רחום וחנון, איך נחתו בי חציך, איך השקיתני מכוס התרעלה. והאסרני פה בגלל מעשי הטובים, ותראה און ולא תתבונן? תהפוכות הנני רואה כתבל ארצך ובכל ההשגחה העליונה, עליונים למטה ותחתונים למעלה, דרור הקרא למוצצי לשד אדם, לעושקי דלים ולרוצצי אביונים, ואנשים ישרים ישימו במאסר או בבית המשגעים. חא-חא-חא.

הבאת פעם מבול לעולם, ודרור הולך ודרור בא ועולמנו עודנו עומד, ועד מתי? עד מתי תאריך אפך מלהביא היום מבול לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם? האם לא ידע הכוחן ובודק כל גנוי נסתרות. כי ישנם נס באלה, שישפכו צקון לחשם עשר פעמים בכל יום, שירקדקו בקלות בבחמורות — עושי הון

המשגעים, ומתחת חלונו הקטן האחזי מופות ברזל הננו רואים אותו צלם בלהות, עיניו מזרות אימה ופחד, ומעת לעת רוח רעה תבעתהו וחמתו שפובה על כל איש, אשר יהין לדבר אליו מטוב עדרע או אם נער רע יראהו איזה קש מרחוק להרגיזו. את עיניו יכסה בשתי יריו, אם במבטו יפגוש ליד אשה, ותמיד בקול כאוב מארץ, בקול דממה איומה יקונן ויליל: מי הוא המשגע, אני או הם? אני או הם?... ולעתים יועק וזעק גדולה ומרה, בקול רעש אדיר, יפרפר בכל אבריו, באלו להחריב את העולם חפצו, ואז ילבישוהו מגן-מועקה.

שגעונו הוא במחשבתו, כי ואבי ערבות וכל חיתו טרף השלמו לו וטובים הם לו מבני-האדם הרעים והחמאים. הראשונים הרגילים לטרוף טרף כנלוו, בלי שום ערמה וצביעות, מהם לא יירא ולא יפחד, לבו יפעם רק למראה החיה הנוראה השוקמה, ששבע תועבות בלבה ופושמת מלפי החזיר, תהרוג, יום יום צאן ובקר, דגים ועופות לאלפים ולרכבות, תרכא ותרמום גם את בני מינה ותאמר: "לא פעלתי און". החיה הנוראה הזאת "אדם" שמה...

מעשה שהיה כך היה.

איציק"ל היה תמיד מנעוריו איש טוב לב, ורעיו הטובים והנאמנים עם כל אחיו הטובים גולו מאתו בתחבולות שונות כל הונו ורבושו, ועוד נהיו, כנהוג, לשונאים לו וימררוהו וישממוהו, ומרוב דאגות, צרות, יגון ומצוקת לב יצא מרעתו, ואת שארית הפלטה

משגע איציק"ל

בשבת בשדה, מוקף רוכסי הרים ואיש לא יפריעני, הנני זוכר הרבה דברים מקדם, מימי נעורי ומכלם יקח לבכי זכר "משגע איציק"ל" ומעי יהמו עליו, נבמרו נחומי על האיש הזה, אשר בגלל טוב לבו ונפשו הרוממה סופו היה רע כל כך עד שיצא מדעתו. לפעמים אני חושב: אלו זכה איציק"ל לשבת פה הרחק משאון קריה אולי לא היה בא לידי כך, כי פה לא היה רואה את הרוחות הרעות ואת החיות הרעות שלו, שגזלו מנוחת נפשו.

הבה איצינהו לפני הקוראים.

בקראקא ברחוב ק. ישנו בית-משגעים גדול ורחב ידים, שם משגעים רבים מכל המינים וכתובם איציק"ל זה? או "משגע איציק"ל", כאשר נקרא בפי העם, עודני זוכר את איציק"ל בתור הזהב שלו, בעת עשרו, אשרו והדרו, בעת שקנה עוד במיטב בספו בל העליות השמנות והחכירות בביהמ"ד, נתכבד ב"אתה הראת" בשמחת תורה ואחרי עלותו ל"חתן בראשית" הלכו אליו כל אנשי ביהמ"ד לביתו ל"קדוש רבא" ובצלו היו לכרם שמחה וששון וחג שמח, כאשר צותה התורה. עודני זוכר, איך היה איציק"ל מכובד לבריות, בהיותו תמיד משגב לרל ומחסה לאביון, מבקר בבית-החולים ומשאיר מתן בסתר, מנחם אבלים ומחלק נדבות הגונות, בעל גמלת חסד, שאין כמוהו, ועתה... עתה הנהו רחמנא לצלן בגלל טוב-לכו בבית

את עיני העם, מהרבות משאות מבהיקות מבריקות מכות בסגורים, נשמר מהשקות את העם כנרקוטי-טום משכר, המדהים את החושים האנושיים. די לנו המסמסם עד כה, שהרבה זמן יעבר עד שירפא, למה לנו להרבות ולהעמיק את החסרון? למה להוליד שולל את העם ולהטות את מכטו עוד יותר מחיי ההוה? התרדמה הזאת תנקם באופן איום. עלינו לגדל דור ברור יודע את המציאות, בלי ילדות תמימה המשתעשעה בהטעת עצמה. שאיפתנו צריכה להתגבר ולרכוש כל מה שאפשר בהחיים הפוליטיים עוד פה בארצות פוזרינו, להשיג הכל עד המקום שהיד מניעה. ולתכלית זו עלינו לדעת היטב את סביבותינו, את החיים ההווים וזאת תתרכז עבודתנו. מתתיהו מיזיש.

ענינים מדיניים.

המרירה ברוסיה. הקונגרס של הזמסמבות ומועצות הערים במוסקוא גמר עבודתו. ערך סדרי קונסטיטוציא על יסודות חרות גמורה, הלוקחים מיד הצאר ומיד שריו את כל תקיפותם. החרות גדולה בהם מאשר בחקי הקונסטיטוציא של מערב אירופה. לעת עתה יש להם רק ערך להלכה ולא למעשה. גם החליטו להקהיל אספות ולהודיע את העם החלטות הקונגרס ולהעירו, לדרוש זכויות בחוקה. מרבר הקונגרס הזה נפתח במוסקוא באותו יום גם קונגרס של סוחרים ובעלי חרשת. המה החליטו, לדרוש חרות גמורה לכל העם, להטיב את מצב המסחר והחרשת, לדאוג לפועלים אובדים, להרבות אמצעי הבור הדרכים ועוד דרישות כאלה. את הקונגרס הזה סגרה הפוליציה ביד חזקה, כי מפני סוחרים לא יראה, כמו שיראה מפני צירי הזמסמכות, שהם מגרולי הנסיכים ורבי המלוכה, שגם האכרים תלויים בהם. קונגרס שלישי של דמוקרטים היה כפינלנד. כל המפלגות התאחדו להלחם נגד העריצות. — באניות המלחמה על הים השחור נגלה קשר חדש בין המלחים. בליבאו הושמו קל"ז מלחים במאסר. — כפינלנד שלח איש יד במשנה הנציב, רשע עריץ, להמיתו ולא הצליח, רק פצעהו פצעים קשים. — הקיסר ווילהלם, האוהב להתערב בפוליטיקה של כל העולם ולהטביע על כל מעשי בני דורו את חותמו, התערב, כפי הנראה, זה עתה גם במקרים הכבירים ברוסיה. כי הזמין את הצאר, לבא אליו בספינה על פני הים הבלטי ואצל חוף פינלנד נועדו שני הקיסרים יחדו. הצאר התנב לבא אל החוף כבורח; עד הרגע האחרון כחשה הממשלה בכל דבר הפגישתו. מה נרברו אין יודע. אך מתכונת נפש הקיסר ווילהלם נקל לשער, כי בקש להתערב גם במבוכת רוסיה וליעץ עצות טובות את חברו היושב על כסא רוסיה בטרם שאלו. יש פותרים את הועידה הזאת לרעה, כי קיסר אשכנז רוצה באבוד מלכות רוסיה, למען הכרית תומך לצרפת וייעצהו להחזיק בסרובו נגד עמו ונגד יפן, למען יאבד, ויש אומרים, כי ייעצהו בתור איש חכם ונבון-דבר עצה טובה באמת, להרך לבו ולכרות ברית שלום עם יושבי רוסיה, לתת להם הפשם ולתקן תקונים טובים, כדרך ממלכות אירופה ולעשות קץ למלחמה עם יפן בכל אופן. כי באמת רק ממלכות רוסיה חזקה ושלמה תצמח טובה לאשכנז, כי כאשר התפורר רוסיה והפולנים יצאו לחפשי, יתחילו גם הפולנים בפרוסיה להתנאות ולא ידעו קץ לדרישותיהם. גם אפשר, כי בהתפוצץ מלכות רוסיה תוסדנה על ארמת רוסיה דפובליקות והסוציאליסטים ירימו ראש וזה בוראי לא נחא לקיסר אשכנז, הרוצה בחזק כה המלכים באירופה. על-בן קרוב לשער, כי יעץ ווילהלם את ניקולאי, לחזק מלכותו בצדק וישר ולעשות רצון עמי, למען הכונן כסאו.

— גדודי הקוזקים הוריעו את מצביאיהם, כי ימאנו לעבוד עבודת הפוליציה ברוסיה, כי אין זה לפי כבודם. במלחמה יחרפו נפשם למות, אבל בפנים

בממשלה העתידה, שתחיש תורת מרקס, בחלומות שונים על דבר עתידה של האנושיות. ואנחנו, שענינו נשואות אל התחיה הגמורה, שתכלית שאיפתנו מונחת בעתיד רחוק, הלילה לנו לאבד בכל זאת את הריאליות מחוג השקפתנו, אל נא נתן להמציאות להתחמק מפנינו. את התכונה המזיקה של ההתמוגגות היתרה בהעבר המזוהר או העתיד המלכב המוקסם עלינו לשנות לטובה. הרואג לגורל לאומו אינו צריך להמליץ בעד החסרונות, שבהם צפון רעל לקיומו ולחשבם לדברים השייכים לעצם מהותו, שאינם נתנים להשתנות. אדרבה, הכל צריך לשכלול, אם ההשקפה הזמנית של העברים מביאה לנו הפסד, אז לכל החובב האמתי של הלאום להרחיק את הסם המחבל הזה, לזכך ולהטיב את ההשקפה. העתיד הוא להמביט בעינים פקוחות רק המשך ההוה ולא איזה כר של פנטסמגוריה, איוו ארץ נפלאה של חלומות, של הזיות, של כמחון. הרואה, שלא יוכל להשיג את ההוה, מתאמץ שההוה שיהיה לאחר זמן, כלומר העתיד, יהיה יותר טוב. להמתנה לו באופן כזה אינו מטרה בזמן העתיד, אז ההוה לו המעבר למחוז שאיפתו; אולם בגלל זה אין לזולל בהוה. הדרך, שילכו בה אל המטרה, גם היא צריכה להיות מסוגלה ונעימה בכל האפשר בעד העוברים השואפים, כי גם העתיד אינו יותר מהוה שיבוא. בכואנו לידי הוכחה, שאי-אפשר לנו תקומה לאומית ותחיה שלמה בגולה ולכותינו וידינו נטויות לארץ אבותינו, בהכירנו, שההוה לא יוכל לתת לנו פה יהדות לאומית גמורה, עמידה ברשות עצמנו נכונה וחותרים לגשם את אידיאלנו בציון, אין לנו להקל במצבנו בחיינו עתה. הרי גם אז בארץ ישראל דורשים אנו, שיהיו חיים בריאים חזקים ושלמים, מצב עצום וגאה ומדוע לא יושם לב בגולה להחיים ולהמצב? אמת ששכלולם הנמור לא יושג בגולה לעולם, אולם הכי בגלל זאת אין להם ערך כלל? הכי בגלל שארופה היא כהוה ימוך ערכה וציון בשביל שהיא מאירה בעתיד כה יגדל שווה עד שתעיב הכל בזהרה? היינו בגולה מלבד ערכם בהוה הם גם דרך בהתפתחות לאומית, כל התפתחות תלויה במצב הפוליטי, בחזק התנגדות להשפעה חיצונית.

עת לנו לחדול מהאביר מן המציאות הממשית לעולם החלומות, מפרוש כנפים לדאות למרום בלי הסתכל בארץ. עלינו חובבי הלאום להזהר מסמות

שכניו, לא הקפיד בהוספת אמצו וחילו, כחולם שכב העם שקוע בחזיונות, משתעשע באגדות העבר, המויות במרגליות-חן, הוזה משאות מפוארות בהעתידי. מבט העם שוטט ברחבי הזמן בלי נקודת מעמד במציאות, בלי צמצם את עינו לרנע על ההוה, למען דאוג להתנאים הייצונים ולפעול בהתאמה להם באופן מועיל. רוב העם לא התרומם מעל להתמוגגות הזמנית, לא גבש את הגזילה העתידית, לא רצו בניו לשנות את התכונה, שקבלו בירושה, לא עמלו לתקן את החסרונות, שנחלו מקדמוניהם. אין שלם בטבע, הכל צריך לתקן, משמיע הנסיון הנכון. אלה שבמבט בקי ונכון כחנו את ההוה וימצאוהו חוליה בתוך שלשלת העינים של העבר והעתיד ויחתרו בהסתגלות למציאות לעבוד בעד קיום הלאום, בעד חזק הממשלה, נעשו זרים לגוף העם ויורחקו. הנלחמים בעד הלאום נחשבו לעוברים, לפושעים כו.

הקיצוניות הוה התבטאה עוד יותר בגולה באופן איום לעמנו, היא עוללה נזק עצום. הגולים הנצחיים, בשאתם את עינם רק להעתידי המוצלה, לגאולה באחרית הימים, נמנעו מבקש בצור מעמדם בין הנכרים, לא דאגו לחזק את מצבם באופן כביר, סוקר את כל יחסי העולם הייצוני של עכשו ויורד ובוקע עד סבותיהם, למען פעול באופן רדי-קלי, למען העלה ארוכה לפצעי הנלות בשלמות. על דבר מצבו חשב היהודי רק אז כאשר אצלו ההכרה, כאשר הכעיתוהו ענינים שחורים של גרוש או לחין חדש. אולם גם אז לא יכול ההכרה להמריצהו יותר מאשר לבקש הסרת הגזרה לפי שעה, לשאוף להטבה פעוטה קטנונית ע"י הנינה שפלה ומשפילה. הצבור היהודי סמך על איזה יחיד סרסור כהצר המלך, שיטה ע"י השתדלותו ותהנותיו את לב השליט הלוחץ לטובה, למען יקל מעט את הנטל הקשה מעל צוארם או יתיר להם מדרך בף הנל בגבוליו. יד ההכרה קצרה גם היא לעורר את היהודי אף פעם להסתכל היטב בכל הגורמים והתנאים החברתיים ולאמץ את כל בחותיו, למען חתור אל מצב נבון וקים. גם בזמן החדש, כשנשתחרר ישראל ותהי היכלת בידו להתגבר באופן לאומי רחב, אז תחת לכונן בחרות הייצונית, לכל הפחות מבט בריא וברור אל העולם הממשי, מה שלא חספיקו אבותיהם לפנים, הסבו המשתחררים עיניהם מההוה האי-נעים החסר חקי אנושיות אידיאליים ויתחילו להשתעשע באושר, שתביא הליברליות, או

על חשבון אחרים וכלחוך השור ילחכו בכל מקום שיוכלו... ומי הוא המשגע? אני או הם? הא-חא-חא. הון רכ היה לי, שרכשתיו בזעת אפי, ואהבה לרעך במוך" קימתי במלוא מובן המלה, הליות, נהתי, ערבתי לרעי, אח לצרה היתי, כמו שארם צריך להיות, ובאחרונה, אלה שגולו, נגבו, מצצו לשדי ודמי, עומדים מנגד נגעי ומהענגים על רוב שלום, החברות, שאנכי יסדתין ואתמכן, באלו לא ידעו ממני דבר, ואנכי... אני או הם?

התבל היא בית ועד לחיות משונות, וכתוכן מין חיה מפלצת ונוראה מכל החיות שבעולם, ואדם שמה"....

במכתב אחר כתוב לאמר: "דכל תלוי במול. בהמה הנישאת משא כבר מנשוא, יחוסו עליה, וארם הנושא משא יותר מכפי כחו, אם גם ידכה ישוה תחת נטל משאו, מי יושיט לו את ידו? חברות "צער בעלי חיים" ער כל חיות ובהמות תחוסנה רק לא על האדם. בהמה אם תרעב תלך לרעות באחו או תאכל בארוה, יודע שור קונהו וחמור אבומו, וארם? יוצא הוא לפעלו ולעוברתו עדי ערב, ובערב אין לו מה לאכול. הא-חא-חא. ימי חיייו תהו ולילותיו בהו ועניניו הבל, ואיה שוקל ואיה סופר את כל עמל ואון, שיותר הם בין בני אדם מאשר בין בהמות, חיות ועופות. לזה כל חמדת תבל, כל תענגי העולם, כל כבוד וגדולה ולזה אין לחם ושמלה ומקום להניה דאשו. בעד נזיר ערשים ובעד כבוד מדומה ישנאו

שמואל הכהן שפירא. יאנוייע

הארץ לא ילחמו עם העם. — בפטרבורג ידה איש על ראש המינור הקדוש פאביעדאנאסעו כרתו מעל עגלת הקיסור, אך החטיא את המטרה. האיש הזה, הגדול ככל משחיתי רוסיא, אשר על ראשו יחול כל דם הרב הנשפך ברוסיא וכל הרשע והזרן והחמס, נמלט גם הפעם ממות.

המרידה בטורקיא. מפני המרידה ברוסיא כמעט ששכחו כמרידה הגדולה בטורקיא, שאינה נופלת מהראשונה, עד שנשמע מכירת השלטן קול התפוצצות דינאמיט, שהובן להרוג את השלטן. בצאת השלטן מבית המסגד והמון עם רב נדחקו, לראות פניו באה מרכבה ובה ישבו אנשים מכובדים. כאשר נראה השלטן על סף בית ההפלה התפוצץ דינאמיט על המרכבה. השלטן לא נזק, רק שני האנשים על העגלה נקרעו לגזרים ועמם נהרגו ב"ד איש וששים נפצעו, גם חמשים סוס הומתו. כדברים רבים דומה מלכות הטורקים למלכות רוסיא. השלטן כמו הצאר נחשב גם לבחן הגדול, שניהם נמלו לעצמם גם בתר בהונה, לחזק הדר מלכותם, שניהם מושלים על הערובה עמים, שנלאו שאת עול זרים, לשניהם שרים, שאינם מסתפקים בשברם, כי-אם ישלחו כגנבה ובשחר ידיהם והם עושקים וגוזלים את העם בידיעה אדוניהם ולשניהם הגיעה עתה עת השלום, נתמלאה סאתם, העשוקים שואפים נקמה, לעשות משפט בלוחציהם. המלחמה בין גודרי המורדים וגודרי השלטן נמשכים והולכים. ככל יום ויום נהרגים כמה עשרות נפשות, כפרים נחרבים וככרות ארץ תשמנה. גם כאי ברתיים (קרעטא) התחדשה המרידה, יושבי הארץ ירננו על הממשלות, אשר הסרכנה לתת להם רשות להתחבר עם ממלכת יון. אנרחיה שורת כלל האי וחיל ארבע הממלכות, העומד שם לשמור את השלום, חסר-אונים הוא, להשקיט יושבי הארץ.

בדרך את הכסף וישב ויודה על חטאו בדמעות על לחיו ויבקש סליחה. אביו הכהו ומאשר חשב, כי אין לו עוד תקוה למצא כספו, זמם לבה"פ להעליל עלילה על יהודי השנוי לו ויסת את בנו, כי יאמר, כי מסר את הכסף הגנוב לאשת החנוני עללנברג בעד ממתקים ואם לא ישמע לו אז ייסרו עוד. הנער שמר מצותו וכאשר קראו את היהודית לדין שופט הכפר קרא אליה הנער: את הוצאת כספי מירי באמרך, הלא רק אכנים הוא ולמה לך? אנכי אתן לך ממתקים בעדו" ואפת לך. האשה האמללה הצטרקה בשכועות ובאלות, כי שקר הדבר. אך לא הועילו לה טענותיה. ראש העדה אשר שמח למצא שעת הכשר לנקום ביהודי, לא חקר הרבה בדין, רק פתח פיו בקול נגידים: "הלא אתם ילדי פשע, גם אותנו הזקנים תונו ותחמסו ומב"ש אם הזמין לכם ד' מציאה בשרה בזו בלי תפונה הגנבה בידכם. ובכן נחרץ המשפט בלי טעו"מ, שישב היהודי הכסף לבעליו. הוא אשר ידע כנפשו, כי חף מפשע הוא מאן כמשפט המעוקל וימען, כי ימסרוהו לב"ד של ענשים בעיר. כראות ראש העדה, בי היהודי מסרב לשמוע משפטו קצף קצף גדול ואחרי אשר הפטירו בכרבת "יקחך כבוד מות" נתן פקודה בלאט לעדתו, כי עוד היום ישחיתו את בית עללנברג ויכוזו את רכושו על דבר אשר לא שמע לקולו. עדתו שמרה פקודתו ובלילה ההוא התאספו אכרים שבורים מסכיב לבית היהודי בקריאת הורא! וישברו החלונות והדלתות וכמעט גם את הנפשות רצחו נפש, אך לאשרן עברו שני שומרים זרים ממסה"ב הקרובה ולקול ענות באו למקום השוד וייצלו את היהודי והתמון נפוי. אז, כאשר קם הסער לדממה, רצה ה' עלנברג לקבל פני האנשים בתורה, ויפצר בהם כי יסורו אליו לאכול לחם. אך הם השיבו, כי עתה טורדים המה בעבודתם ועוד ישובו. עד הנה עקבתם לא נורעו. ממחרת התפשטה השמועה, כי היהודי נצל ע"י נס ויפחדו האכרים ואכרית אחת השיבה את הכסף, אשר מצאתהו.

יען יש בו הסכמה מאת הרה"ג האב"ד בר. והוא ציוני. ובכיהמ"ד ההוא ישנם בע"כ יפים והגונים, הנוחלים שם כל בביד שאפשר והמה מחללים שבת בפרהסיא, אם גם לא בעירם, כי אם מחוץ לעירם, בצאתם אל נאות שדה ואת בניהם הם מגדלים כנוים גמורים. כל ארתודקסותם הוא השטררימל ובגדי המשי כשבת והתנגדותם לציונות, דברים חיצונים העבירים להשתנות בכל עת. אותם יסכלו איפא בכיהמ"ד הארתורקסי ההוא וספר של דרשות ומוסר וי"ש, שיש עליו הסכמה מאת רב וגאון ציוני לא יסבלו. — בעיר מ. מלחמה תמידית בין "חסידים" ובין ציונים, הציונים הם בעיני החסידים יוצאים מכלל ישראל והנה ב"ז בתמוז יצאו בחורים חסידים אל מחוץ לעיר ויעשו את יום אבלנו ליום טוב ויאבלו וישתו ויזמרו וייטיבו לבם. מה החג הזה להם? אינם יודעים, הם יודעים רק כי ב"ז בתמוז חפשים הם מן הלמוד והוא דומה בעיניהם ל"ג בעמר ויעשוהו לחג ויתהללו ביום המשה המאורעות, מקור גלותנו ושפלותנו. הציונים מתמרמרים על זה והחסידים ילעגו להם. — מקצת קהלות אחינו הארתודקסים באונגריא נשמעים לפעמים מעשים מגונים ע"ד חלול השם והדת, כמו למשל ההחלטה הידועה לפסול שוחטים ילידי גליציא. ישנם שם ארתודקסים ממחרימי הציונים, שהם מחללי שבת ומגדלים בניהם בין המאדיארים בלי דת ואת אלה יסבלו ארתודקסי אונגריא בקרבם ורק את השוכני"ם ילידי גליציא ואת הציונים החרימו מקהל ישראל. מהות הארתודקסיא אצלם היא איפא רק החרגת הציונים. ויהדות חיצונית וטפלה בנאות הלא אינה האמתית, כי היא משתנה מומן לזמן וכל דבר המשתנה אינו האמת.

מכתב מערב הדרומית.

ע"ן. עת צרה גדולה לאחינו בתימן מפני המלחמות בין הערבים והתורקים. כבר נפלו כמה אלפים יהודים כחרב וכרעב והנם ככל רעה. מעומם יצילו את נפשם בכרחם הנה או לירושלים ורוכם יתמו בערים הנצורות כרעב ובמצוק. בחדש שעבר היתה מלחמה בפנים תימן ומשני הצדדים נהרגו לערך ששת אלפים איש. הערבים בכשו העיר חיב ושאר חיל השלטן נסו אל העיר ת עז מהלך יומים מהנזכרת. הבליף הערבי התובע את המלוכה בכשו גם את העיר הראשית צנעא ויתחיל להחזיר שם את חקי הבליפים הערבים הראשונים לתקפם ובהם חקים רעים וגזרות קשות ליהודים. למשל אסור להם לרכוב על חמור כפני נכרי או להרים קול נגדו. החקים האלה וכאלה כמלו מיום שבאו התורקים הנה ועתה חדשום. גם כמל הגושפנקא של מחמה, אשר שם על היהודים, לפי דברי הבליף החדש, חרש על היהודים. וזהו ההתחלה ומי יודע האחרית! — השלטן התורקי שלח הנה צבא חדש וישבו באהליהם בחראג רחוק שלשה ימים מצנעא ויתבוננו למלחמה על הבליף. עתה כבר נגשו לצור על צנעא וצרת היהודים הרבים היושבים שם התחדשה. במצור הראשון, שצרו הערבים על העיר לפני חרשים אחרים, בהיותה ביד התורקים, מתו ששה ועשרים אלף איש נכרים וששת אלפים יהודים ברעב. באחרונה בקשו לאכול בשר חלדות ולא מצאו, כי ספו תמו כל הכתמות והחיות המהורות והממאות גם יחד. היהודים בשלו עורות הזבחים של הקדש (עורות הכתמות קדש הם פה לצרבי הקהלה) ויאכלום. הרב אב"ד בצנעא הוא וכל אנשי ביתו, ב"ח נפש, ספו תמו בזלעפות רעב. עתה אוי ואבוי לשארית הנשארה שם מאחינו! ה' ירחם על עמו ישראל!

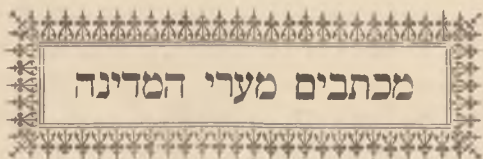
בעירנו ע"ן בימי הקיץ גיהנם פתוחה לה. מתחלת חרש תמוז עד סוף חרש חרובן מתקים בה ונתתי מטר ארצך אבק ועפר". אין פה לא גנות ולא פרדסים ולא יודע בה כל עשב. כל צרבי מאכל אדם ובהמה יוכאו מהדו ומהכפרים כפנים הארץ. — מלכושיה היהודים היו בתחלה פה במלכושיה הערבים המכובדים וישובי הארץ, ומשכאו האנגלים נשתנו מלכושיהם, כי לכשו בגדי אירופה. אחרים עזבו את חקן היהדות ויקחו נשים נכריות. כבוד היהודים גדול פה לפני הממשלה האנגלית, לגבי ראש קהלתנו יש מהלכים ובכבוד גדול לפני הממשלה ומסחרו פרץ לארצות אירופה, ערב ואפריקה. דבריו נשמעים כחצר הממשלה. הוא בנה בכספו בית-חוליות לחולי עמו סמוך לבית-החולים של הממשלה והוצאות סמי מרפא הוא מוצא מכיסו והוא מכלכל את כל

מהעולם הציוני

יום מות הרצל. כנמה ערים כבר עשו אזכרה לראש הציונים כהמלא שנה למותו ביום א' שבוע זה. מאין ביבלתנו להרפים את כל המכתבים כענין זה, לא נוכל להרפים אף אחד.

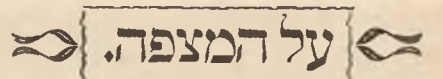
אונגרה ואין סוף. אחרי שנדרחתה שאלת אונגרה מאת הציונים, קבלוה מתנגדיהם, אף שכונן שאחזו בה הציונים לא אבו להשתתף בה. כפי שמודיעים מלונדון החליטו ראשי החברה "אגודת אחים" וראשי יק"א, לשים לב להצעת אנגליא ובקרוב תהיה אספה מיוחדת בענין הזה בפראנקפורט, קאלן או בריסל. הוצאת ישוב יהודים באונגרה תעלינה לערך חמשים מיליון כתר.

מכתבים מערי המדינה

סאנץ החדשה. בחירת הקהל היו בעירני. השאון היה גדול מאד. בכל שעה ושעה היו אגפות חדשות משני הצדדים. ברחובות עמדו כל היום אגודות אגודות, איש על מכתבו ואיש על דגלו. הציונים התחברו אל האפוזיציא. לקוראי "המצפה" ידוע הרעש, שהתחולל בעירנו זה שתי שנים בענין הקהל, אשר במוחו לא נשמע בשום עיר בארצנו, עד אשר זכתה קהלתנו גם לאינטרפוליציא בבית מועצת הממלכה ע"י דאשינסקי על ארות השערוריות הנעשות בה. הבחירות היו בשכוע שעבר. המלחמה היתה לחיים או למות. האפוזיציא ובני בריתה הציונים נצחו ויכניסו שבעה יועצים אל חדר הקהל, שנבחרו ברוב גדול. רמינו כי אחרי המלחמה הרבה הזאת יבאו שרים ומנוחה לעירנו, אך לא! עוד הפעם מחאות. שתי המפלגות ערבו מחאות נגד הבחירות. — בעירנו יבסביבותיהם נבחר לקונגרס הציוני מר יעקב נוסבוים, איש רך בשנים ואב בחבמה. אברהם מי"ש.

נוראהומארא. ככפר ברקששטיה נגב נער ניצרי שלשים כתר בבית אבותיו וכברחו מכותם אכר

מושנים משתנים.

בעולם הכל משנה צורתו כמשך הזמן רק דבר אחד יש, שאינו משתנה לעולם והוא "האמת". על בן על דת אמת אומרים, שלא תשתנה לעולם. מי יבאר לנו איפא את המראה הזה: הארתודקסיא היא, במוסבם, הצורה האמתית של כל בעלי דת. אם נבאר לנו את מושג הארתודקסיא בפשוטה: אמונה תמימה במסורת אבות, או בודאי אין לערער על ההנחה הזאת, כל בעלי אמונה מחויבים להחזיק באמת ובתמים בדתם ובאמונתם, ככל אשר הורו קדמונים וכזה אין שנוי. אך אל מושג הארתודקסיא השתתף ככל עת מושג נוסף וזה השתנה מומן לזמן; ודבר המשתנה אינו האמת. היו ימים שהשתתף אל מושג הארתודקסיא המושג "התנגדות אל החסידות". כל יהודי, שהתחבר אל החסידים יצא מכלל הארתודקסים ואלה ררפוהו וישממוהו. אח"כ השתנה הדבר. החסידים נכרו ויכבשו לעצמם את השם ארתודקסים. אין לנו סבה לערער על זה, כי באמת עינינו הרואות, כי רוב החסידים אוחזים ברכבי אבותיהם והשם ארתודקסים נאה להם. אבל אל מושג ארתודקסיא השתתף בימים האחרונים מושג נוסף: ההתנגדות אל הציונים וכזה. אנו רואים הפיכות. כמעט נעשה העקר לפסל והמפל לעקר. הארתודקסים סובלים בקרבם חברים פורקי עול היהדות, שכל ארתודקסותם מונחת כסמנים חיצונים, למשל כנגדים או כנסיעה אל הצירק או — בהתנגדות אל הציונות. ואין הארתודקסים סובלים בקרבם יהודי נאמן, ה"ח ומאמין במסורה ואוחז בכל דרכי אבותיו, אם רק נתפש בציונות. המושג הנוסף זה מחדש הוא איפא העקר והמושג הזה הלא עלול הוא להשתנות, כמו שבבר השתנה ואייה האמת? הנני להזכיר מעשים, שהיו זה עתה, שאמתותם מתקיימת על ידי עדים חיים נאמנים. הנה זה בא דרשן מציון, ת"ח וירא שמים אל כיהמ"ד פלוני בק. למכור את ספרו ואחרי הכדיקה קבל מענה, שאסור להכנים את ספרו לביהמ"ד

הוא מדבר עברית וטורקית ואנגלית. מכאזל מודיעים, כי בא האנז שמה, לשמוע את ההספד, שיספדו לאביובספתיחת המונגרם.

גורת ההדרים באונגריא. המניסטר הקידם לחנוך באונגריא ערך הצעה בימיו על אשת החנוך מאדיארי, שתכליתה היא לגזור ילדים מחיק אבותיהם, כלומר לחנך את ילדי העמים השונים יושבי אונגריא ברוח מאדיארי ובשפת אונגריא ולעשותם בעל כרחם לאונגרים. הגזרה נתכה גם על היהודים. אמנם בחנוך מאדיארי לא ימצאו אחינו הנאורים, ה-מאדיארים בעלי דת משה" כל עול, המה כבר התמכרו לזרים. אבל יש באונגריא גם יהודים נאמנים לדת ולתורה ובהצעה הנ"ל ישנה גזרה על למוד התורה, גזרה ממש, כגזרת אדריאנוס קיסר רומא. אסור לילדי היהודים פחותים מכני חי שנים לבקר בבית ספר דתי, כלומר בחדר, בת"ת וכדומה וגם ילדים גדולים אסור ללמד תורה יותר מבי שעות ביום. "חדרים" פרטים וכל בתי ת"ת וישיבות, שאינם מתכלכלים על חשבון הקהלות, יסגרו. את הגזרה הזאת גזרה הממשלה הליברלית באונגריא, שאחינו מסרו נפשם עליה. מפני המהומה בפרד לכנס האונגרי לא נעשתה ההצעה עדיין לחוק. ועתה אומר המניסטריוס החדש, המושל שלא כדין, להוציא את גזרות בתי-הספר בלי הסכמת הפרלמנט, רק בתור גזרת הממשלה. גזרה תצא אל הפעל בשנה הזאת.

בלי ישוב-הדעת. בכפר אלשא-סינער באונגריא היה ריב בין האכר העשיר איוואניא ובין היהודי המוזג וואלף שטיינבערגער. היהודי נלאה נשוא את גדופי האכר השכור ויקרא לחתנו ושניהם הדפוהו מן הבית. השכור נפל על אבן וישכב כמת. היהודים נבהלו ויתנכלו לגלול את אשמת הרצח. מעליהם וישימו את האכר כשק וישאוהו אל הגהר וישליכוהו המיטה. ונערה נוצרית ראתה את כל דעשה וע"פ עדותה נתפשו המוזג וחתנו. ע"פ עדות הרופאים מת האכר בטביעתו בנהר ולא מן הנפילה. אהבה נוצרית. עתון קרואטי מספר את המעשה היפה הזה ע"ד אהבה נוצרית ושנאה יהודית. בעיר אחת בקרואציה מת ילד נוצרי ובהיות מחלת הילד מחלה מתדבקת אלצו הפקידים את האב, למחר לקברו. האב הלך אל הכמר, לבקשו שישתתף בקבורה וימאן הכמר עד שיתן לו שמונה כתרם שכרו מראש. אז ימלא שאלתו. האב התנצל, כי אין לו עתה ויבקשהו להמתין לו עד ימי האסוף. הכמר מאן והאב, שדמה, כי אסור לקבור מת בלי כמר, נשאר אובד עצות. במכותו פנה אל הרב, כי יבא הוא אל הקבורה. הרב הסביר לו, כי ע"פ הדת אין לרב להשתתף בעניני דת של הנוצרים ולמען הושיעו נתן לו הרב את שמת הכתרים, לשלם לכמר.

אסור השחיטה באשכנז. בעיר סאנסטאנץ בכאדען אסרה מועצת העיר את השחיטה וגם בערים אחרות התכוננו לגזור על השחיטה. אגודת הקהלות התאוננה באוני הממשלה וזו נעתרה ליהודים ותבטל את הגזרה ותצו את פקידיה, להשגיח, שלא ינכדו על היהודים מלשחוט ע"פ דתם.

הלומות מצילים את היהודים. בקרעמענטשוג ברוסיה הדומית העלילו הקוזקים על היהודים. כי הרגו את שר גדודם. כל היהודים היו כסכנה, רבים הושמו במאסר והיו צפויים להרג. פתאם באה ישועה, כי הקוזק בוטענקא הגיד אל הפוליציא, כי הרוצח הוא הקוזק קוקוב. הרוצח אים עליו במיתה. אם יגלה, אבל חלומות נוראים בעתהו, יהודים זקנים נראו לו בחלום ויתרו בו לנלות את שם הרוצח. קוקוב נתפש ויכחיש את האשם ובסוף הודה ויגד, כי גם בוטענקא עצמו השתתף ברצח. עתה היה גמר-דדין. קוקוב נדון למיתה ובוטענקא לעבודת פרך כל ימי חייו.

מלחמה בביה"כ. בקיוב היתה מלחמה ממש בביה"כ ולא עיד עליות, כי-אם ע"ד המרידה. ארבע מאות פועלים התקבצו בביה"כ וירימו דגלים אדומים ויחרפו את הממשלה. יהודים, שפחדו לאחריהם, באו וינסו לגרש את הפועלים, הפועלים ירו עליהם וימיתו אחדים מהם. אז באו קוזקים ושוטרים ויכו את היהודים. הכל משערים בצדק, כי שוטרי הסתר המתחפשים כפועלים הסיתו את הפועלים להתאסף בביה"כ, למען היות תואנה לשוטרים, לעשות הרג ביהודים.

פרעות ביהודים. בעיר אורמיא כפרס התנפל

וישלח אלינו את השקר ולא פללנו, כי נכשלנו באדם שאינו הגון. האמת היא, כי איזה משה מאיר נאלדמאן בעיר ההיא, שאינו רוצה להשתתף בצרכי ביהמ"ד במאומה וגם את נדריו ממאן הוא לשלם. היה מחויב לעלות לתורה בשבת וישלח אליו הגבאי ה' צני צימעלעס להזהירו, שאם רוצה הוא לעלות ישלם את החובות. תשובתו היתה כי אין לו צרך בעליה ועוד דברים גסים כאלה. בשבת לא נתן לו הגבאי עליה. זהו הקצף עליו. אך לא הוכה הגבאי ולא התעלה ולא יצא מדעתו. מי כתב את המכתב לא נוכל לדעת, כי אבד לנו לראובנו כתב-היד ולולא כן היה הכותב מוכא במלילים.

מי גלה את הנאפס? רק מעטים יודעים את תשובת השאלה הזאת. הכל יודעים רק, כי הנאפס הוא דבר, שאי אפשר להיות בלעדיו וכי רבים עשו עשר רב בהוצאתו מן הארצה ובממכרו. חוקר אשכנזי, שכפר את גליציא, גלה את ממציא הנאפס, אשר הביא אורה וישע רב לכל בני האדם על כרור הארץ. הממציא הזה היה יהודי פשוט מגליציא ושמו אברהם שריינער. כבוא החוקר אל בית חרשת נאפס בדרוהוביטש, מצא יום ספיד בלגני, שדבר עמו על אדות ממציא הנאפס. הפקיד הנוצרי התמרמר מאד בשמעו, כי ממציא הנאפס היו האמריקנים, ויאמר הבה אראך את אבי הנאפס ויצא וישב ואתו יהודי זקן קרוע ובלוע ויצגנו לפני הנוסע האשכנזי ויאמר: לאיש הזה נעשה עול טאין כמודו. הוא המציא את הנאפס ויתגהו לכל בני האדם ורבים נעשו מיליונים בעטותם כמתכונתו והיא איש מסכן ואיש לא ידעוהו וכימי זקנתו הוא מוצא לחמו הצר ממכירת י"ש, באמצע המאה שעברה היתה לאברהם שריינער חלקת אדמה קטנה בכפר ברויסלאוו אצל דרוהוביטש. במעכה אדמתו נמצא חמר, שהאכרים השתמשו בו לרפואה ולמשיחת אופני עגלות. ותעל מחשבה בלב אברהם, כי בחמר השמן הזה אולי אפשר להשתמש באופן אחר. ויקח פתילת פשתים, ויתחכנה אל כדור החמר וירליקנה והנה הפתילה בוערת כאור אדום כהה. זה היה גר הנאפס הראשון ואברדם לא דמד כל חכמה ולא ידע לשוית עצות בנפשו, לטהר את החמר ולעשות ממנו נרות או שמן להדלקה. ויקח לו סיר ברזל גדול וינס לטהר את החמר, כמו שטהרו לפניו את הי"ש. ויבער אש וישם את החמר השמן בסיר ויעמד ויבט מה יעשה בו. והנה התפוצץ הסיר, הנפט נזרק החוצה ובגדי אברהם בערו באש. אחרי אשר נרפא מכויתו שב אל עבודתו ביתר חריצות וישאל מאת הרוקח מכונת דסטילציא קטנה ויטהר את הנאפס והפעם הצליח חפצו בידו ויאסוף בקבוקים אחרים מלאים נאפס וימכרם לרוקח כשנת 1853. זו היתה הפעם הראשונה. שהובא נאפס נוזל לממכר. אברהם בראותו פרי עמלו הוסיף לטהר נאפס וימכרהו לרוקחים בסאמבור ובלבוב. משם נודע הדבר למשניח מסלת הברזל הראשונה ויחשוב מחשבה. להדליק את פנסי האותות במס"ב בחמר המאור החדש דזה. מיד הזמינו מנהלי מס"ב הצפונית בשנת 1854 שלש מאות ככר נפט כלכוב ומשם נודע הנאפס ככל העולם. אברהם שריינער ראה, כי נפתח לו דרך בטוח להעשיר עשר גדול ויחפור בורות אחרים באדמתו ויאסוף את החמר ויעש לו מכונות גדולות, לטהר נאפס במדה מרובה, אך לא כאשר יחשוב האדם יבא. בשנת 1866 פרצה בערה בשדה ותשרוף את כל עמלו. שריינער שב ויבן את בית החרשת בתקונים חדשים, אך גם אסונו שב ויבא כשוד משדי ותפרוץ אש שנית ותאכל את כל יגיעו ושריינער יצא נקי מנכסיו ונושיו דכאוהו עד אשר נואש מעמלו ויהי למוזג י"ש ואחרים עשו כמוהו ויצליחו וינחלו כבוד ועשר רב ועיני אברהם דואות וכלות. בדמעות בעיניו הראה אברהם הזקן לחוקר האשכנזי את תעודותיו, כי בשנת 1853 מכר בפעם הראשונה נאפס מעשה ידיו. אח"כ הלך אברהם ויגיה ויתיצב לפני הקיסר ויבקש, כי תנתן לו פראפקיה. למכור טכניקתו לא נעשתה. באמריקה התחילו לחפור נאפס בשנת 1859, אחרי כוא השמועה ממציא הנאפס בגליציא.

בנו של ד"ר הרצל. כנודע נמצא האנו בן הד"ר הרצל ז"ל באנגליא ושם מחנכים אותו ברוח התורה והלאושות היהודית. כבוא ימי ההפש בקשתהו אמו לבוא ויגיה אליה. האנו השיב במכתב, כי נכספו נפשו לראות את אמו, אך ירא הוא, פן אין מאכליה כשרים כדאוי

חולה עד שיתרפא. היא מתנדב לפעמים גם סכומים גדולים לתה לממשלה, לעשות תקונים בעיר, כשיש צרך בהם. את היהודים הנמלטים הנה מארצות ערב הוא תומך ביד נדיבה. לזקנים יודעי ספר, היושבים כל היום בבית הכנסת הקטן וקוראים בתהלים וזוהר, הוא נותן לכל אחד מדי שכנו בשבוע קצבה לערך פלורין. כבר הודעתי ב"המצפה", כי בנה ביה"כ גדול. תקן טוב תקן פה. אחר תפלת ערבית בכל ערב וישיבים בביה"כ יהודים שורות שורות ולומדים עין יעקב. גם אחי הגביר יושב עם שורה אחת עם שני הדיינים. אחר חצות שליח ב"ד יוצא וקורא לבני אדם והם באים ועורכים תקון חצות, אח"כ הם קוראים בזהר עד החלה שעה ה' בבקר ומתחילים בהפלה בצבור. קריאות התורה לכל השנה מוכרים פה, מלבד אם תהיה מילה עולה אבי הנמיל. גם כשיש חתן עולה החתן להפטרה וגם אבי הכלה. — בית-הדין ע"פ התורה קבוע בביה"מ"ד והדיינים יושבים בכל יום אחר התפלה ושופטים בין איש לרעהו וכל דבר הנוגע לחוץ מוחג ביה"ד ישלחו דברם אל הגביר והוא ישא ויתן עם הממשלה. מי שלא ישמע לפסק ב"ד לא ימולו את בנו ולא יארחו לו ואסור לו להתפלל בפנים בביה"כ עד שיקבל עליו הדין. הרשות לב"ד לקנות קנסות, כפי הוראת שעה ולגדור נדרים בקהלה. ישנה פה ישיבה, שיסר לפני י"ב שנה מד שלום בן שלמה בן חמיו של הגביר. שם ילמדו גמרא, פסקי דינים ומוסר.

אברהם סעדיא סלמן.

מקור ומרחוק.

גנבי רוסיא. מן שלש עשרה המיליון רובל, שקצבה ממשלת רוסיא, ככנות אניות-מלחמה חדשות, כבר נגנבו שלש מיליונים. אין להתפלא איפא, כי שרי רוסיא אינם רוצים כקונסטיטוציא, כי כאשר ישניחו באי-כח העם על כספם ועל הנעשה בו, לא יוכלו עוד השרים הרמים לגנוב ולחמוס.

תקות רוסיא. כל יושבי תבל מתפלאים על כסחון ממשלת רוסיא בנצחונה הקרוב. אחרי כל המפלות הגדולות והנוראות יש מקום רק ליאוש גמור ושרי רוסיא עודם מבטיחים. כי ברי להם. כי ינכרו כסוף עד היפנים וגם כאשר נסעו צירי שני העמים הנלחמים לאמריקה לכרות ברית שלום, לא אבתה ממשלת רוסיא להפסיק את המלחמה עד שיש לשער בצדק. כי רק תואנה מבקשת רוסיא, להראות את העמים, כי יפן דורשת תנאי שלום, שאין לעמד כהם ועליה להמשיך את המלחמה בעל כרחו. סוד הכסחון הזה גלה עתון צרפתי, כי בקצה צפון צרפת עושים שרינונות לחיל רוסיא ע"פ המצאה חדשה. הלובש שריון כזה לא ינזק לא בכדור עפרת ולא בכידון. השריונות נעשים כפחי ברזל אחוים בשבע כתנות ארג, שאופן עשיתו הוא סוד הממציא. טחיר שריון אחד ששים פראנק. בעבודת השריונות יעסקו יומם ולילה ועוד מעט יובאו אל שדה המלחמה ואז יראו הרוסים נבורות בשדה קטל וישיבו לשונאיהם שבעתים אל חיקם. כן יקוו שרי רוסיא, על כן יאמרו להמשיך את המלחמה ויבטיחו כלי-יגברו. אך הכסחון הנפרז כבר הרבה להשחית לתקפי רוסיא ואין סכרא, כי עתה יצליחו בכסחונם יותר.

אנרחה בווארשא. כל סדרי הישוב במלו בוואר-שא, כל אחד עושה דין לעצמו אם יוכל. ננכים ושוודים סובכים בעיר ביום. ננכסים לחניות ומבקשים כסף וכל שומר נפשו נותן להם כפי דרישתם. אם יעשה בע"ב צולה קטנה למשרת מיד יכאו חבל משרתים וייסרו את בעה"כ אחרי התראה והענש הוא — יריה להמיתו. הדירים מבקשים בחזקה מאת בע"ה בתים, להוריד מחיר הדירות והם מאימים עליהם. והתנפלות על הגנבים לא חדלה, כל הננכים והרמאים צפויים להרג ולכליון.

תוצאות התקיפות בביה"כ. הידיעה, שנדרפסה ב"המצפה" בגליון כ"ט ע"ד השערוריה בביה"מ"ד בסאנדץ הישנה. היא לשמחתנו פלוטה מן האויר. בן בליעל אחד, מרשעי הערים הקטנות הידועים, כמש להנקם בנכא

ההמון על היהודים. עשרים חניות החרבו, יותר מחמשים איש נפצעו ואחד נהרג.

היהדות בצרפת. יש שראו סמן רע ליהדות בהפרד עניני הדת מעניני הממשלה ע"פ החוק החדש. כי עד עתה קבלו רבני הקהלות שכרם מאת הממשלה ככהנים הנוצרים וכבודם והדרם היה על הקהלות ועתה יגלה כבודם והקהלות תתנונה. הפחד הוא פחד שוא, כי אדרבה יעזר כה היו ירי אנשי הקהלות אסורות בהיותם תלויים ברעת הרב, אם ישר ואם נבל הוא, עתה יהיה מקום ליהודים בני כתות שונות לכונן להם קהלות כפי צרכם ומאת הרבנים ידרשו להיות מתאימים להם. בני דורם ייסדו להם קהלות ארתודוקסיות במנהגייהם ומוסדות הדת יעמדו תחת השגחת הקהלות. היהדות תתחזק איפא ולא תרפה.

תבערה ברבע היהודים בקונסטנטינופול. וברבע היהודים הזסיה בעיר הממלכה הטורקית פרצה תבערה ומאה וחמשים בתי יהודים עלו על המוסד, גם נשרף ביה"ם היהודי, שיסדה ח' כ"ח וביה"כ"ג. אדפים יהודים נשארו בלי מחסה. השלטון שלח לחם ומזון לאמללי היהודים, גם צוה להקים להם אהלים.

שונא מים. יפה ונחמד החתול הקטן הזה, האין זאת אמי? קרא יחד וילפפו ויחבקהו. - הוא גם טוב ממך, ענתה אמו. אינו בוכה וצועק כמוך. אבל, ענה הילד, הן לא תרחצי צוארי בכל יום ולא תנקי חממו.

משרה הספרות והמדעים.

היהודים והפולנים.

בדברי הימים ובספרות.

מאת מתתיהו מיוזש.

למען התחזק והתנשא כחטיבה לאומית חזקה, למען היות כעם מובדל ברוח ובתרבות, למען בנם כחות למטרהנו הגדולה, המונחה מחוץ לתחומים הצרים של ארצות מושבותינו - עלינו לדעת בריוק את התנאים החיצונים הסובבים אותנו, את העם, שעמו אנו יושבים יחד, את התיחסותו ההיסטורית אלינו, את נפש העם בהתגלותה לפנינו, את רוח העם המתראה אצל פיימנו וסופריו, מבטאי רגשותיו ודעותיו עלינו, עלינו לדעת העם הזה על נכון מכל הצדדים, למען הוכיח עד כמה התייחסות הזאת יכולה להזיק או לעזור לנו; היכולים אנו להתקשר ולהתחבר יחדו עם העם הנכרי בפוליטיקה כשכנים מקדם אי נבדל ונזהר ממנו ונתיצב נגדו כמו אל אויבים חומסי מומות להציק לנו. חקירת נפש הלאום צריכה להיות בהפוליטיקה המורה דרך. Historia est testis temporum, lux veritatis... magistra vitae, ההיסטוריה היא עד הזמנים, אור האמת... מלמדת את החיים", אמר ציצרון הרומי. ההיסטוריה מעידה בלי משוא פנים, מאירה את הדברים בכל עירומותם האמתית ומיעצה ליודע אותה את הדרך, בה ילך לעתיד. ההיסטוריה תראה היטב את התייחסות עם לעם ולה תלוה הספרות. שפיכת הרגש של ממלאי מקום העם או דברים, שנשארו ככתבים פוליטיים, לא יובלו לשקר, לפול על האמת המוחשה באופן שנגזצו, ספרות טבעית היא כמו התבקעות וולקנית, לדבר מלאכותי אין מקום להתקיים בו, כל המתפרץ מלוע הר שרפה הוא יצוק בחיק הטבע ויכול להעיד על מה שנמצא מתחת להקליפה היבשה של האדמה. כאופן היסטורי עלינו להביר את סביבתנו.

הפולנים הם העם, שעמו אנחנו דרים יחד, שעמו פה בגליציה וברו"פ דרים רוב היהודים, המדינישים את עצמם כלאומיים ובכחיה זולנחוצה יהודים פרוגרמה לאומית עם שימת לב להפולנים. מצוין הוא הדבר, שלרוב פוליטיקניו הגלותיים אין אף מושג קל מהעמדה הפולנית נגדנו היום מהתייחסות הפולנים לנו בימי קדם, בכל מעשיהם אנו רואים רק את המחשבה

הקבועה של חיוב תודה להפולנים בעד חסותם על היהודים בימי הבינים, גם הפולנים בעצמם מזכירים לנו את טובתם הקדומה על כל צער עם ההערה, שאנחנו כפויי תודה, הרגש של חיוב תודה בלבב את המוחות של באי-בח היהודים לפני הממשלה, הוריד את קומתם עוד יותר, נמל מהם שארית הרגשת עצמם, ויסתר מעיניהם את המצב האמתי של התייחסות הנוכחית. העבר מלכות חסד של הפולנים, העתיד התקדמות האנושית ומה לרפרזנטטי היהודים לההיה האנטישמי. יען שהפולנים, לפי דמיון ההמון, היו מטיבים לנו, בהתם לנו מפלט מתוך אהבת אדם, בהגנם עלינו מפני הפורעים, הודות לרגש הצדק שלהם, לכן גם היום על פוליטיקניו להביר תודה להפולנים, להתחבר עמהם ולחזקם ואם מזדמן לפעמים, שצריכים לעשות מה לעניני היהודים, גם אז אין להבוע כגברים, כיאם לתלות את העינים לבקשה להלב הטוב של העם המושל. כן היא הוצאת חסד השקפה היסטורית על התייחסות העמים, אם המחסור הזה מתחבר עוד אל העדר הברת עצמו; התיצאה היא זחילה עברותית. רק זחילה עברותית וקסמות הדעת היא רגש התודה, אם יחול יותר מדי, אם גם נניח שהפולנים בימי קדם גאלו אותנו, הודות לאצילות רוחם, משעבוד ארופה, רגש תודה כזה, הוא אות ידירה עברותית, מה איכפת לנו שאבותיהם הקדמונים של הפולנים הנוכחים היו טובי לב אם אלו של היום שוממים וצרים אותנו. אל הפוליטיקה אין מערבים רגש, לאומים חיים אינם נותנים מקום בפעולתם לאיוו רומנטיקה, החיסמת את מרוצתם. ההיסטוריה אינה מראה לנו אף עובדה אחת של תודה מאת לאום אחד להשני, מלבד אם גם העסקים הנוכחים של הלאום המחויב תודה ידרשו, שיעזור להלאום השני הגומל חסדו. מושכל ראשון הוא בחיים מדיניים, שאין עושים דבר בלי שכרו בצדו. אם ממשלה אחת גמלה איזה חסד להשניה או כודאי איזו תקות הועלת גרמה. זאת חיוב תודה נמנע כבר על ידי זה בפוליטיקה, שהחסד יותר מועיל להנותן מאשר להמקבל. רק עבד יודד יכול להכיר תודה לבעליו, אם הוא מקבל מאדוניו אחרי עבודה קשה ומינעת פרוסת פת קיבר ורשות להניח את עצמותיו היעפות בוות הארוה, למען הנפש ולמען התחזק להעבודה ליום מחר.

כן יהיה אם גם נניח שפולן הרבתה להיטיב לנו מכל הארצות, אפילו במקרה הזה ההבנעה והרגשת התודה אחר זמן אינה נתנה להתנצל בפעולה הגונה ואולם להלאומיים, היודעים את עצמם, אין לקבל את ההנחה הזאת כמטבע עובר, כי היא ברוב ההנחות המוסכמות שקר. עלינו לחדור אל מתחת למסך ולהכיר בפני ההיסטוריה, האמת היא, שפולן היתה אס רחמייה לנו ותבנם תחת כנפי חסדה את כל הנרדפים והמעונים והגן עליהם? האמת היא שהגורם לחסיתה היה האיריאל הנקי של האנושות? היתה מורגשת בהתייחסות הפולנים אלינו איזו אהבה, איזו הכרת ערך אדם? האמת היא שיש לפולנים איזו מסורה של אהבת אדם והשנאה, שאנו רואים, היא רק עוברת ומלאכותית, שאין לשים אליה לב, ובהתקדם הארץ תמוש מאליה? המתאים להאמת הוא המשפט, שאנו מוצאים לפעמים אף אצל חכמים בעלי מקצוע בנומפולוביטש, שפולן התייחסה ליהודים באופן אחר לגמרי מאשר כל ארצות ארופה? לפני אורה של ההיסטוריה התם באבעכועה של בורית ההשקפה של טוב-לב יוצא מגדר הרגיל מצד הפולנים, הברותא המיסכמה של חסות ושל הגנה תחלוף כחזיון לילה יפה.

רגילים בני עמנו לציר להם, כי בימי הבינים היה אך חשך פרוש על ארופא, לחץ ומצוקה שררו, היהודים נרדפו מכל העמים ופתאים היפיע להסחופים והמטורפים קזימיר הגדול במלאך מושיע ויפתח להם שערי פולן ויתן בחסדו מרגוע להמגורשים. למין גיאל קדוש נעשה המלך הזה בדמיון העם. גורל נפלא יש לאנשים, שההמון קחם כחומר לספוריהם. אנשים כאלה, יהיו גדולים מחמת עצמם או יהיו ננסים ורק מקרה, שאינו תלוי בהם, הרימם לענקים בציורי ההמון, האנשים האלה, כשהם נעשים פופולרים, אוכדים את

דמותם האמתית, קוי פניהם, באשר היו במציאות, חולפים ועל מקום הצורה שנפשמה יבוא זרר לגנדרו, את קדקדם הסוב בוותרת קרנים בדויות. לקזימיר הגדול יעד המזל חבל כזה. האם לקזימיר זה, אשר עזב את מדינותיו הבי סיבות המערביות בידו הפרשים האשכנזים נושאי הצלב, בירי מלך הצבים, בירי נסיכים נבדלים, יאות באמת התואר "גדול"? האם עשית סדרים בלבד מספיקה כבר לשם הזה? אני מניח זאת להיסטוריים פולנים, יתעסקו הם בהשאלה הזאת הנוגעת להם. אולם שקזימיר מטיב היהודים הוא כלו יציר הדמיון, זאת היא ברורה בשמש, עמדתו לקחה בריה פנטסטית השיכה לקבוץ מעשיות ולא להיסטוריה.

(המשך יבא).

א. הוויים ז"ל.

מי האמין, שחכם כוויים ז"ל לא נספר כהלכה! הגבר, אשר הקריב את כל ימי חייו רק לחכמת תורתנו ועליו ועל חבריו נבנתה כל הכנתנו את ספרותנו ודברי ימינו - כמעט נשכח מלב הדור החדש. לכן הנני חושב לנחוץ להזכירכם אחי את האדם הגדול הזה ולספר בקצור נמרץ את מעשהו הספרותי וכמה כחו גדול. נעביר נא את מצב היהודים לפני חמשים שנה לפני עיני רוחנו ונראה תפיסה עצומה וארוכה. אמנם לא אז התחוללה המלחמה בקרבנו, מלחמת החדש עם הישן, אבל לעניינינו תספיק תעופת עין בתסופת ימי התחלת וויים ז"ל את עבודתו. האנשים העומדים בראש ההולכים סדימה במערב הכירו כבר ולמצער חשו, שבית ישראל לא יוכל עמוד בימים יבואו, אם כל יושביו יתאמצו להפילו ולהרוסו, לחלוץ אבניו ותחתיהן לא יובא מאומה. עד כן בקשו תרופה, אשר תוכל למלא את המחסור גדול התוצאות הזה. ויאמצו במחטר העבר, בדיעתו העמוקה והמדוקדקת, אשר לא תאמר די כעמדה על הפרטים, כיאם תשאף הלאה מגבול הפרש והמוחש ותשתדל להכיר את החקים השולטים בהשתלשלות המעשים ויצירות הנפש. המה רצו לברוא חכמה חדשה, חכמת תבונת מעשי עמנו לכל עברי מפעלו, הן מצד המדיני, הן מצד הספרותי, הן את מוצא פי המשורר, השופך את רגשי לבבו ההוסה באוני עמו, הן את חכמת המשפטים, במשך כמה וכמה מאות בשנים. מחשבה כזאת רחפה לפני גדולי חכמינו בתקופה הזו, אשר בה אנחנו מדברים. - צונץ היה הראשון, אשר הציג את רגלו במסלה המובילה או המטרה הזאת. לפני שמונים שנה החל לנקות את שירי חרבות העבר של עמנו, הוא חשב למצוא די חומר לציור. חיי עמנו ומעשיו בימים הקדמונים בספרות הנושנה ולמטרה הזאת אסף חמר בסדר נכון, בהוציאו מתוך ספריו העתיקים פרטים, אשר ידע לחכרם ולאגדם למקשה אחד. הוא לא עשה את עבודתו סתם, רק תמיד הציג לפני נפשו איזו שאלה, אשר לתשובתו אותה, ולמען מצאה עבר בכל שדה ספרותנו הידועה לו היטב. תולדות הדרוש מראשיתו עד ימיו היו, בצרוף לתולדות הפיוט, הענינים היותר גדולים, אשר חפץ להכניס ולתארם לפני אחיו, כפי שמצאם אחרי חפוש מדוקדק מאד. - יא ס"ס משנחו שם לבו לתלאותינו, אשר סכלנום כל ימי גלותנו ולמען לא יוציא מתחת ידו דבר שאינו משובלל, חבר ספור קורותינו מתחלת דברי ימינו - הכל על פי מצב מחסר הקדמוניות בימים ההם. לוצאטו (שד"ל) בספרה החזיק בשדה חכמת הלשון ודקדוקה, ובכיתא אוצרו" צבר סגולות גדולות מהבנת רוח לשוננו, הוא הראה שם איך גדולים השנוים בין הזמנים והבנינים ואותיות השמוש וכזאת הגדיד לעשות מנה"ו בגן נעול, אשר אמנם השאיר אחריו ברכה גדולה ובלים העיר את רוח שד"ל בדבר הזה. אבל גם משידי משוררנו הגדולים ובפרט רי יהודה הלוי ז"ל ומספרי תנ"ך לא משך את ידו. בפולן חיו אז שני חכמים גדולים: רנ"ק ושי"ר, הם המה הנבזרים, אשר ראשונה סוו את החומים האוגדים את היהדות המזרחית עם המערבית. שי"ר התעסק במדה מרובה בתולדות חכמינו מימי הבינים במאה ה"ט - היה לחורבן הבית ובסוף ימיו חשב להוציא את כל חכמת ישראל באופן מפורט בסדר א"ב, אבל לא עלתה בידו להוציא רק את א' גדול ממנו ומכך בני גילו היה בליס רנ"ק

ברגשי אהבה אביע מקרב לבי כרכת מו"מ לש"ב מר יוסף טהאלער מרישא לארוסו עם בת הנ' מר ראובן פיפעס מלכוב.
 יוסף ראטהשטיין. קאלכושאווא.
 הנני מברך כרכת מו"מ את ידידי מר שמריהו לאנרא טפה לחתונה בנו מר דוד.
 משה אהרן נארפיין פרעמישלא.
 אביע ברכת מו"מ לידידי מר יוסף טהאלער מרישא לארוסו עם מרת יעמטי פיפעס מלכוב.
 אליהו לעווי מאשיסקא.

כלב שמח הנני מברך את אבותי היקרים ואת המאורשים אחותי מרת רבקה ומר וואלף קלעטמער מבורשטין ואת אבותי היקרים במו"מ. זלמן סאבעל.
 כלב מלא אהבה מברך אני את ידידי מר מר אברהם פרנס לחתונה, שהיתה ביום ג' ט"ו תמוז. פרץ יאמפעל, סקאלאט.

מקרב ולב עמוק וברגשי אהבה הנני מברך ברכת מו"מ את כבוד הרה"ג ד"ר מאיר יונגמיסד הגימנוזיום העברי כברודא ליום הגיע בנו מר אלי' לבר מצוה כשבת פ' פינחס. יהי ה' עמו ויעל!

יוסף הדס, זאקליטשין.
 מקורות לבי העלה ברכתי לראש מר שמואל צבי גראס לעת הארשו את מרת איידעל היערש מלכוב. יצחק שימעלמאן. יארטשוב.

בכל לבי אברך את המאורשים הנחמדים מר וואלף קלעטמער נ"י מבורשטין ומרת רבקה סאבעל ת' ממיקוליטשין ואת אבותיהם היקרים במו"מ.
 יאציי שאפארער.

ממעמקי ללבי אברך את ידידי מר צבי יהודא סאבעל נ"י ואת רעיתו העדינה ממיקוליטשין לארושי בתם מרת רבקה ת' עם הבחור הנכבד מר וואלף קלעטמער נ"י מבורשטין. פינחס מיהלבויער.

נאומים: ד"ר שמריהו הלוי בעברית, ד"ר חיים ווייצמן בזשגונו, האינג'נר טיאמקין ברוסית, הד"ר גאסר טער מלונדון באשכנזית. פרטי האספה אודיע במכתב. ש. מילנר.

בול. יום ה' כ"ד תמוז.
 הרוחות הסוערות שקמו מעט באספות האחרונות. יש מקום לקוות, כי בקונגרס תהייה מועצות שקמות. מי יתן!

בול. יום ה' כ"ד תמוז.
 הקונגרס נפתח בשעה 10 לפני הצהריים, הדחק עצום מאד, שמונה מאות צירים באו כמאתים סופרי עתונים בכל הלשונויות וישובים סמוך לבימה. אורחים ישנם על היציע יותר מאלף. דממה קדושה שררה בשעת הפתיחה. עיני רבים זלגו דמעות. הפרטים אודיע. קיינדסקי.

יעמטי פיפעס	יוסף טהאלער
מאורשים כחדש תמוז תרס"ה.	
לעמבערג	רישא
רבקה סאבעל	זאב קלעטמער
מאורשים	
מיקוליטשין	בורשטין.

ממעמקי לבי אברך ברכת מו"מ את ידידי מר מענדיל הערער מראדאוץ לנשואיו עם מרת חנה גאלדשלענער מוואלאוועץ.
 בענדעט זינגער.
 אברך ברכת מול טוב את בבור הרב הגאון ה"ה מו"ה יוסף ריינמאן שליט"א האב"ד דק' איסמריק לחתונות בתו עם בן הרב הצדיק מק' ביימש ותמורת התלגרמה הנני נודב כתר לקה"ל.
 חיים ישראל אייז, ציריך.

הנני מברך את חבדי אהובי מר ישעי' גריפעל מנהל בית נסירת-הקרשים בעירנו לנשואיו עם מרת אדל ענגלארד מפשעווארסק ולכבודו נרכתי כתר לקה"ל.
 מאיר היבנער. נאדכורנא.

הננו מברכים את חכרנו היקרים מר ישעיה גריפעל ומר ליב היבנער ליום באם בכרית הנשואין ברכת מו"מ.
 חברת "ציון". נאדכורנא.

מר יהושע ריימער ממילניצא מברך את ידידי מר משה גאסער מוואשאקאן במו"מ להארשו עם מרת בערטה זילבער מיוזשענעמץ.
 הנני מושיט כזה את שבט ברכת מו"מ לכבוד ידידי וש"ב מר יוסף טהאלער להארשו את בת מר ראובן פיפעס מלכוב. משה טהאלער.

אוהבו ורבו. היהודים בני ארצו כימיו מרוו את חייו ויפילו את פחדם עליו כ"ב עד אשר חדל מכתוב אף מלה אחת לרבים ורק אחרי מותו יצאו לאור קבוץ מאמריו בשם "מורה נבוכי הזמן" ע"י צונץ, עם הקדמת למרס תלמידו המובהק. החלק הקים לנצח מספרו אשר בו שם את ראש מחקרו ורוב תשובתו ל"הנבוכים", נמצא בשערים הראשונים מספרו הזה. אמנם לפעמים נמצא שמה מימרות משתת הגל הפילוסוף המפורסם בזמנו מאד, אך יען היה לרג"ס שכל חודר לעומק המעשים ורעיונם לא שנה מפני השלום לא את ההנחה הפלוסופית ולא את המסקנה היוצאת מהעובדות, אשר הוא שופט על אדותם — ע"כ לא יצא בכל זאת משפטו מעוקל. עפי דעתו ישנו לעמנו רוח מיוחד, ורק לשמרו ולקטמו צריכה להיות משאת נפשו כל הימים. — מלבד העניקים האלה היו עוד חכמים אחרים, אשר עשה כל או"א בפנה אשר בחר ושמותם לא ישכחו מעל לוחות דברי ימינו. אבל להם לא היתה רוח אחרת מרוח אחד החכמים הגדולים הנזכרים. ע"כ נוכל להשמיטם פה, זולתי שנים, אשר עלינו להזכירם עוד, הם אברהם גינר ומיכאל זקש. גינר התחנך עפי האופן הישן, להתעסק לרוב בתנ"ך ובמשנה. וגם בדברי הימים התעסק וישתדל ליסוד תורת השתלשלות הדינים בתלמוד על מלחמת הפרושים עם הצדוקים. אשר עליה בנה בנינים גדולים. פעולתו בזה היתה רבה מאד, יען הוא העיר את רוח החלוצים, לחלחם באמצעות ידיעה מדויקת בתולדות רוח עמנו ובהסתככותו כמאורעות שונים ומצב הזמן והמקום. למען הקד הכנת המשנה, אשר ערכה כ"כ גדול בעיניו, חבר ספר הדקדוק וחבמת לשון המשנה. מיכאל זקש עם נשמתו העדינה והפיוטית התעלם בשירינו מהתקופה הספרדית ורבים מהם תרגם אשכנזית צחה ויפה עד מאד. — (סוף יבא)

יוסף בן יעקב

תלגרמות ל"המצפה"

בול. יום ד' כ"ג תמוז.
 רוח מלחמה גדולה שוררת בעולמנו הציוני. המרי-מוריליםטים, "פעלי ציון", וציוני ציון" מכינים עצמם לא לסוגרם, כי-אם למלחמה עזה ומשה...
 היום היו אספות ציוני ציון" ואספות המריטור-ליסטים והאונגדיסטים.
 היום בערב יהיה מיטינג של ציוני ארץ ישראל. על המיטינג ישתתפו גם חברי האקטיונס-טאמיטה הגדול. סדר היום הוא:
 א) הפתיחה ע"י האינג'נר אוסישקין.
 ב) הד"ר בהן-ברנשטיין יקרא את הריזוכוזה של האספה הפרייבורגית, כלומר הריזוכוזה של ציוני ציון.

באד גראפענבערג.

היערמיט ערלויכע איך מיר דען פ. מ. קור-גאסטען אנצוצייגען, דאסס איך מיר אס 25 מאי ל. י. אים באד גראפענבערג, אין דער עבען ניי רענאווייר-טען ווילא, "אויסטריא", איינע שטרענג כשרה רעם-מוריאציאן מיט אללעס קאמפארט איינריכטע. פערבונדען מיט איינעם הערליכען גארמען. איך האבע אייגען קראקויער שו"כ אנגעשטעלט אונד קענען אויך המהדרין מן המהדרין זיך אויף מיינע כשרה קיבע פערלאסען. פיר נומע אונד שמאקהאפעע שפיווע כעסמענס געזארנט.

F. Grünbaum. »Villa Austria« Gräfenberg (Oesterr. Schlesien).

ניי איינגעריכטעטע קראקויער
כשרה דאמפפועלכווארען-פאבריק
 מיט דער בעסטען מאדערניסטען מאשינע, ערצייגט שענע, פרימא סאלאמי וועראנעזער, ברוסט, שינקען, קרענווייסטעל א. ז. ו. פערזעהען מיט הכשר של הכריז דפה. עסמפיעהלט צו ביללינסטען פרייווען. אויף פערלאנגען ווירד פרייווקראנטע עט הכשר איינגעשיקט.
 מנחם מענדל גלאזער.
Emanuel Glaser, Dampfelchwarenfabrik
 KRAKAU, Bozego-Ciala 8.

האנצערט-גראמאפאן אונד פאנאגראף.
 רעיוגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העכ-ראישען פלאמטען אונד וואלצען נור פאם אונטערזייכנעטען ספעציאלהויו צו בעיעהען. עכטער קאנצערט-גראמאפאן, מיט 10 פלאמטען גראטים, נור 85 פל. קאנצערט פאנאגראף מיט 5 וואלצען גראטים נור 8 פל. פרייווקראנטע גראטים אונד פראנקא. ערסטע ספעציאלהויו פאן עכטען גראמאפאנען אונד פאנאגראפען ען גראם עט ען דעטאל.
Josef Wechsler, Krakau und Warschau
 (in Krakau Grodzgasse 71).

גערענעהייטסקויה! 42 שטיק קלאריא זירבעשטע 6 פל.

- דורך גראסען קראך איינער לאנדאנער זילבער-פאבריק וואורדע באע אויפמראנט, פאלגענדע 42 שטיק קלאריא-זילבערעשטע א 6 פל. פער גאנצע גארניטור אויך אן פרייוואטארע צו פערקויפען. דאס מאטעריאל איז גארניטור דורך אונד דורך ווייס, וועלכעס אין 20 יאהרען אונד ווייטער פאן עכטעס זילבער ניכט צו אונטערשייען איז. זאלכע גארניטור קאסטעטע ביו יעמט מעהר אלס 3-מאל זאפיעל. ריא גארניטור ענטהעלט:
- 6 גאבעל אויס קלאריא-זילבער
  - 6 לעפעל
  - 6 מעסער מיט פייער ענגל. קלינגע
  - 12 קאפפעלעפעל אויס קלאריא-זילבער
  - 6 דעסערטמעסער מיט פייער ענגל. קלינגע.
  - 6 נאבעל " " " " " "

דיעוע 42 שטיק צוזאמען קאסטען בלאס 6 פל. פערפליבמע מיך אויך פאללס ניכט בעוואונדערונסוויירדיג איז, דען געזאהלמען בעטראג צו רע-טוירנירען. פערזאנדט געגען פארהערזענדונג דעס בעטראגעס אדער נאכנאהמע דורך אליינפערקויפער

Ch. Kapelus, Krakau.

Tsch

kenne für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, keine bessere u. wirksamere medizinische Seife als die altbewährte

Bergmann's Lilienmilchseife
(Marke: 2 Bergmänner)
von
Bergmann & Co., Tetschen a/E.
Vorätig à Stück 80 Heller
in den meisten Apotheken, Drogerien Parfümerien und Friseurgeschäften.

פרנסה בכבוד!

ימצא כל איש ככל מקום שהוא. כי יקנה לבחינה אלמוגים מזויפים (Corallen) שאין להכירם נגד האמתיים כמלא נימא — רק המחיר יפריד ביניהם. תחת 200 כהרים ישורם רק חצי כתר. בעד סך מצער 20-30 כהרים נאבנאחמע ישורם לבחינה מחירה ערובה ומסודרת למכירה מכל המונים, והמקבלה יראה שכר מיב בעמלו, כי יקצו עליו הרבה זבני, וירבה עמו פדות, כי יפנה ישר למוציאיהם ומביאיהם.

Em. Maierdorf Celluloidw.
Podgórze Austria.

הכסף יושב לבעליו, אם לא תיבחר המסורה

Kotel Londres

Krakau, Stradom

Inhaber

SALOMON WASSERLAUF

גרעסמעס האמעל דער יודישען קויפמאנס-וועז, נייא רענאווערט שענע צימבער, גומע קיבע, שטרענג כשר, פיר זאמערסעזאן שענען גארמען איינגערעכמעט. פיר פרעמדע געסמעט, וועלכע ערצ-מע ברויכען-בעסמעטעס געאייגענעט. עמפאהרען

צו בירינגסטען פרייען.

ROSEN-PAPRIKA

Szegediner I-a süss garantiert,

echt, anerkannt vorzügliche Qualität. Eigene Fächung per Kg. um 5 Kronen. Versand unter Nachnahme von 1 Kg. aufwärts postportofrei.

Versandgeschäft von allerlei Landesprodukten

HAUPT A. RUDOLF

Budapest (Ungarn) VII. Ovodagasse 22.

למבקשי פרנסה

אין מילאָווקא (Mikowka) כיי סאיבוש איז איין געוועלכ זאמט אנשטאטענדע וואהנונג זאפארט צו פערמיטען צינז ביליג, קיין רויקא, אויך קיינע פערפליכ-טונג. פיר יונגע לייטע נאך דער האב-ציים, וועלכע נור עטוואס גע-עפסט-קענטנים, האבען זעהר צו עמפעהלען. — אויסקונפט כיי דער אדמיניסטראציאן דיעזעס בלאטמעס. דאס הווי איז אויך פרייווירדיג צו פערקויפען.

Wyd.: | Naftali Hof.
| S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukarni S. L. Deutschera w Podgórzu

לייטזאמץ : יעדעס שטיק זייפע מיט דעם נאמען „שיכט“ איז גארנאמירט ריין אונד פרוי פאן אירגענדר וועלכען שאדליכען בעשטאנדטיילען גארנאמירטע : 25.000 קראנען צאהלט דיא פירמא געזארג שיכט, אויססיג, יעדערמאן, דער נאכווייזט, דאסס איהרע זייפע מיט דעם נאמען „שיכט“ אירגענדר וועלכען שאדליכען ביימענגונגען ענטהאלט.

שיכט-זייפע

(הרש-ארער שליססעלזייפע)

ערשפארט געלד צייט או. מיהע.

ערהאלט אונד שאנט די וואשע.

פיר יעדע וועשע אינד יעדע וואשמעמארע דיא בעסמע אינד ביליגסטע.

ניכט שנעווייסע וועשע. העכט דיא פארבען, מאכט זיא לויכטענדער אונד העללער.

ביים איינקויף זאכטע מאן בעזאנדערס דארויף, דאסס יעדעס שטיק זייפע מיט דעם נאמען „שיכט“ אונד איינע דער שומצמארקען „הרש“ אָדער „שליססעל“ טראָגט

Nur fl. 3.50

Ein

Weltwunder

bildet schon seit Jahren unsere

berühmte!

Genau regulirt! 5 Jahre Garantie!

HERREN-PRACHTGARNITUR

bestehend aus 30 Stück prachtvollen und praktischen Gegenständen samt einer echten Anker-System-Roskopfuhr, und zwar:

1 echte Anker-System-Roskopfuh. genau gehend.	1 Bartbürstel, sehr gut, mit schönem Etui.
1 feine Golddouble-Panzerkette oder feine prima Massiv-Nickelkette mit Kompass.	1 Bartwische, vorzügliche Sorte.
1 Futteral zur Anker-System-Roskopfuh.	1 Taschenmesser mit Zelluloidschale, mit Zahnstocher, Ohrlöffel und Nagelputzer.
1 Golddouble-Fingerring, neueste Façon, mit imitierten Brillanten.	1 Patent-Krawattenhalter aus Nickel.
2 Golddouble-Manchettenknöpfe, bleiben immer neu.	1 hocheleg. Krawattennadel, Façongold.
3 Brustknöpfe, Chemisetten.	1 Kronen-Geldbörse aus Leder.
3 Patent-Umlegkragenknöpfe.	1 Wiener Nickelkrayon mit Federhalter etc.
1 Seidenkrawatte, licht oder dunkel.	1 Zigarrenspitze, echt Meerschm, schön anrauchend.
1 Notizbuch, sehr schön und praktisch.	1 Zigarrentasche aus Leder mit Sportbild.
1 Schreibkassette, enthaltend 30 prakt. Gegenstände: Briefpapier, Couverts, Federstiel, Löschblatt etc.	1 vorzügliche Hausseife samt Rohr.
1 Toilettaschenspiegel mit gutem Kamm.	1 Aschenschale, schön bemalt.
	1 praktisches Taschen-Feuerzeug.
	1 Zigarrenabschneider aus Nickel.
	1 Oeduldspiel, sehr interessant.

Alle diese 30 prachtvollen Schmuckgegenstände samt der genau gehenden echten Anker-System-Roskopfuh sind mehr als das Doppelte wert und kosten nur **fl. 3.50**

Die reelle und solide Bedienung der P. T. Kunden beweisen die vielen, täglich einlaufenden Anerkennungs- und Nachbestellungsschreiben. Einige Auszüge über die Zufriedenheit der Glaubensgenossen:

1) Wirklich bewundernswert sind Ihre Garnituren, bitte gefl. noch 2 Garnituren unter N. N. zu senden. Achtend Rabbiner M. Hager, Borso Ung.
2) Bin mit Ihrer Sendung sehr zufrieden und senden Sie für meinen Bruder an meine Adresse auch 1 Garnitur unter Nachnahme.
Hochachtung N. J. Kamionker, Restaurateur, Nachod Böhmen.

Gegen Nachnahme oder Vorherkassenehlung zu beziehen durch das

Warenhaus Ch Kapeluscz, Krakau-S

אכמונג! נייא!!! זענגערס שנעלל אכמונג!

הוביהרעכנער

מיט 25 טאבעללען

פיר דען געשעפטס-פערקעהר ואמט פרייוו-בערעכנער

פראקטישער לעהרגאנג

דאס קוביקרעכנען

אויף איינע לייכטספאסליכע מעטהארע

אהנע צוהילפע איינעם לעהרערס גרינדליך צו ערלערנען.

פרייוו 1 קראנע.

Verlag von

Amkraut & Freund, Buchhandlung

Przemysl, (Galizien).

גימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מסדה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליצא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז. מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, להבין לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמונות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

פיר ברוכליידענדע

דאריקאלע הילפע אהנע אָפּעראַציאָן. פערלאנגען זיא גראמס אונד פראנקא דיא נייא ערשיענענע כראָשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאמ. באנדאווען אין לעמבערג, גראדעצקא-גאסע 35.

יצאו לאור הספרים:

I "שורי ציון"

קובץ 27 שירים ציוניים היותר מפורסמים בעברית, זרגונית, אשכנזית ופולנית.

המחיר 30 הלר. על גיר משבח 50 הלר עם המשלוח. להקונים 25 אכטמפלדיום רבט.

II "טרויער-ליעדער"

על מות הד"ר האדורד הרצל ז"ל בעברית וזרגונית על גיר משבח.

המחיר עם המשלוח בלי המנגינות 30 הלר " " " " עם " 50

להקונים 10 אכטמפלדיום רבט.

מחיר המנגינות לשורי ציון 20 הלר לכל שיר.

המחיר יושלם מראש. הספרים הנזכרים נשלחו כבר לאלה אשר שלחו את המעות עכורם.

הכתבת:

Verein «Zion», Nadworna, (Gal.)

איינע הערצענסזאכע

פערלאנגט אין אלרען מראפיקען נור

ח. ל. שפיטיץ

צינארעטטענהילוען אויס קראקוי.

איינע גראסע אנצאהל יודישע ארכייטער פֿינדען דא איהר בראם, וואבוי די קווא ליטאָמ, זאווי די אויספֿיהרונג קיינעס-וועגס אנדרערען נאכשטע הען. זוכט דאך ניכט בלאָס דעם פֿאַראַורטיילס וועגען יוסט פֿרעמדע אדער אויסלאַנדישע פֿאַבריקאַטע, וועלכע כיי דערזעלבען קוואליטאַט טייערער קאסטען.

די העררען ציאניסטען מאכע איך בעזאנדערס אויפֿמערקזאם, דאסס איך פאן יעדער שאכטעל איינען קרייצער דעם נאציאנאל פאנד צופֿיהרע.